

B. MARIAN

DIȚIONAR
DE
CITATE ROMÂNEȘTI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CU O PREFAȚĂ DE N. IORGA

1923

Editura Librăriei ALEXANDRU STĂNCIULESCU
BUCUREȘTI.—BUL. ELISABETA No. 5

5663

B. MARIAN

.....

DICȚIONAR

DE

CITATE ROMÂNEȘTI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu o prefață de

N. I O R G A

BCU Cluj-Napoca

RBCFG 2010 01917

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI STĂNCIULESCU

5, BULEV. ELISABETA, 5.

1923

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PREFAȚA

In timpul războiului, în cele d'întâi luni, grele de îndoeli, când în părăsirea păcii mele dela Văleni simțiam trecând asupra-mi ariplle uriașe ale fatalităților istorice, aflu o mângâiere și un îndemn, mai mult: o siguranță în dreptate și în biruința finală culegând din cărțile unei biblioteci menite în curând să fie prădată de ocupații unei armate care a desonorat civilizația din devisa ei cuvintele de veche și veșnică înțelepciune.

Avem mare nevoie de dânsule, cât de multe, din cât de felurite izvoare. Ceva mai multă minte ni trebuie astăzi desigur. Cine adună de pretutindeni ce poate servi la adâncirea ei face operă utilă. Acesta e și meritul d-lui B. Marian, care a știut să aleagă bine.

N. IORGA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A

A ajuns cuțitul la os.

Durerea și suferința au atins 'culmea, nu mai pot fi îndurate.

Central University Library Cluj

Aceasta între noi adesea o vedem,
Și numai cu cei mari egalitate vrem.

Gr. Alexandrescu (1812–1885), Câinele și cățelul.

Acolo unde nu e lege, nu e nici slobozenie, și acolo unde legea e numai pentru unii și ceilalți sunt scutiți de sub ascultarea ei, slobozenia a pierit... și fericirea e stinsă... căci atuncea asupra, nevoile, necazurile și sărăcia isvorisc în lume; atunci lumea se împarte în săraci și bogați, în stăpâni și robi, flămânzi și îmbuibați; atuncea lumea stă în cumpănă de piere... căci dreptatea dumnezeiască e veșnică; ea urăște

și blestemă pe omul și pe neamul ce alunecă în calea nedreptății.

Al. Russo (1817—1859), Cântarea României.

Acum liberează pe robul tău, Doamne!
Cuvintele bătrânului evreu Simion, după ce
l-a văzut pe Mântuitorul.

Sf. Luca, II 25.

Poți muri după ce ți s'au înlăptuit cele mai scumpe
dorinți.

A da ortul popii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A muri.

Aluzie la bănușul de argint ce se pune în degetul cel
mic dela mâna dreaptă a mortului, ca să aibă cu ce
plăti când trece vămile văzduhului.

Adeseori perdut pe gânduri,
M'am întrebat de ce trăești,
Un glas de-arhangel îmi răspunse:
Să lupți, să crezi și să iubești.

.....
De ce trăești această viață
M'am întrebat de mii de ori,
Un glas de demon îmi răspunse:
Să râzi într'una până mori.

Al. T. Stamatiad, Întrebare (Din trâmbițe de aur).

Adevărul ustură.

Sunt puțini acela căroră să le placă adevărul spus dela obraz.

Adonis.

Tânăr grec, de rară frumusețe, iubit de Venera. Ucis de un mistreț, zeița îl prefăcù într'o floare (dedeșel).

De un tânăr frumos sau care caută să treacă de frumos se zice că e un *Adonis*.

A fi ? Nebunie și tristă și goală ;
Urechea te minte și ochiul te 'nșală :
Ce-un secol ne zice, ceilalți o dezic, —
Decât un vis searbăd, mai bine nimic.

M. Eminescu (1850—1889), Mortua est!

A fost atâta chiu și cânt,
Cum nu s'a pomenit cuvânt !
Și soarele mirat sta 'n loc,
Că l-a ajuns și-acest noroc,
Să vadă el atâta joc
P'acest pământ !

G. Coșbuc (1866—1918), Nunta Zamfirei.

A fost odată ca'n povești,
A fost ca nici odată,
Din rude mari împărătești
O prea frumoasă fată.

M. Eminescu, Luceafărul.

A fost odată ca nici odată...
Așa încep toate basmele românești.

Ahasverus.

Pe drumul spre Golgota, purtându-și crucea în spinare, Isus se opri la casa cismarului Ahasverus, ca să se odihnească puțin. Acesta îl alungă însă.

Isus îi zise: „Tu vei rătăci pe pământ până 'n ziua de apoi!“ Evreul porni numai decît; și, de atunci, împins de o putere de neînțeles, el cutreeră lumea fără să poată găsi un loc de odihnă.

Legenda lui Ahasverus sau a „Jidovului rătăcitor“ a fost mult prelucrată de către Goethe, Chamisso, Lenau, Eugène Sue, etc.

Jidovul rătăcitor e simbolul poporului evreu, osândit de atâtea veacuri să rătăcească departe de patria lui, pe care însă sioniștii speră cu drept cuvânt să i-o redea acum.

Ah! câți martiri pentru-un cuvânt,
Un dor de libertate,
Cu zile mers-au la mormânt
Prin răzbunări turbate!
Câți au format grozavul șir,
Pohodul la Sybir.

V. Alexandri (1819–1890), Pohod na Sybir

Ah! de-am putea redobândi
Și câte avem pierdute,
Atunci ce duhuri n'ar gândi,
Ce guri ar mai fi mute?!

Atunci și acest corb sărman
Iar acvilă s'ar face,
Și-orice Român ar fi Roman,
Mare 'n război și pace!

Iancu Văcărescu (1792—1863), La pravila țării.

Pravila lui Caragea trebuia să cuprindă obișnuitele versuri la stemă, care fură cerute lui Iancu Văcărescu. Acesta, conform datinei, trebuia să cânte neamul, faptele, însușirile alese ale stăpânitorului, dar așternu rândurile de mai sus de durere și de nădejde, această puternică întrupare a unui ideal care nu mai ținea seamă de Curțile fanariote.

Ah! mamă tu! Ce slabă ești!
N'ai glas de vifor, să jălești,
N'ai mâni de fer, ca fer să frângi,
N'ai mări de lacrimi, mări să plângi,
Nu ești de foc, la piept să-l strângi,
Să-l încălzești!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Ah! organele-s sfârmate și maestrul e ne-
[bun!

M. Emlinescu, Satira IV.

„Ah! zece morți mai bine
Decât o viață lungă și zile cu rușine“.

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

Aici zace o bogată,
Rea la inimă cumplit;
De-a făcut vreun bine-odată
Este doară... c'a murit!

Giordano, Epigrame.

A încălzi un șearpe la sân.

A primi cu inimă bună pe un dușman fă-
jarnic, crezându-l prieten.

A jertfi lui Moloch.

Se jertfiau oameni Molochului, cel mai pu-
ternic zeu al Cananeenilor.

A judecă turcește.

Ca turcii, fără multe forme, absolut.

Alelei! Doamne, cum sburau
Voinicii toți cu mine!

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

Ale turnurilor umbre peste unde stau cul-
[cate;

Către țărml din potrivă se întind, se pre-
 [lungesc,
 Ș'ale valurilor mândre generații spumegate
 Zidul vechiu al mănăstirii în cadență îl iz-
 [besc.

Gr. Alexandrescu, Umbra lui Mircea la Cozia.

Al nostru e: pământ din vechiu pământ
 Și sânge din latinul nostru sânge,
 E trup și os din osul nostru frânt,
 Un dor avem în el și cel mai sfânt,
 Și nimeni astăzi nu ni-l poate 'nfrânge.
 I-am moștenit tot dreptul din părinți;
 La șoapta lui ni se 'nfloră buza;
 În lutu-i plămădit din suferinți,
 Strămoșii frământatei ginți,
 Dorm îngropați la Sarmisegetuza.

Mircea Dem. Rădulescu, Ardealul.

Alte măști, aceeași piesă,
 Alte guri, aceeași gamă;
 Amăgit atât de-adesea,
 Nu spera și nu ai teamă.

M. Eminescu, Glossa.

A lua ca martori cerul și pământul

Biblia, V. 4. 26.

A lumii temelie se mișcă, se clătește,
 Vechile-instituții se șterg, s'au ruginit;

**Un duh fierbe în lume, și omul se gândește,
Aleargă către tine, căci vremea a sosit.**

Gr. M. Alexandrescu, Anul 1840.

A lupta cu morile de vânt.

Don Quijote, eroul faimosului roman cu acelaș titlu al scriitorului spaniol Cervantes, vedeă în lucrurile cele mai obișnuite numai minuni și vrăji și a rămas faimoasă lupta „Cavalerului tristei figuri“ cu morile de vânt. La această luptă se face adesea aluzie când e vorba de cineva, care se străduiește pentru lucruri ce nu se pot realiza sau pentru idei greșite.

**Al vostru-i plânsul strunei mele:
Creștini ce n'aveți sărbătoare,
Voi cei mai buni copii ai firii,
Urziți din lacrimi și sudoare.**

Oct. Goga, Plugarii.

**...Am aflat, că nu e mai mare bogăție
Decât credința noastră; ș'atunci am piz-
[mult
Pe prostul, care crede și trece 'n bucurie
O viață 'n care nu știm la ce am mai venit.**

D. Bolintineanu (1819—1873), Sorin (Prolog).

A mânca din fructul oprit.

Biblia.

Aluzie la rodul arborelui vieței sau al cunoștinței binelui și al răului, arbore din paradis, pe care Adam și Eva aveau poruncă să nu-l atingă.

Figurat: Fructul oprit e lucrul pe care nu ți-e îngăduit să-l atingi sau să-l întrebuințezi.

Amândoi suntem de-o mamă,
De-o făptură și de-o seamă,
Ca doi brazi într'o tulpină,
Ca doi ochi într'o lumină.
Eu ți-s frate, tu-mi ești frate,
In noi doi un suflet bate.

Alexandri, Hora Unirii.

Amară cugetare!... fior de-al iernii vânt,
Voi puneți amorțire pe-al inimii avânt
Și umbra îndoelii pe orice nălucire,
Căci soarele cu-amarul nu pot avea 'n-
tâlnire.

V. Alexandri, Fântâna Blanduziei, I. 5.

A mea e răzbunarea.

Biblia, V 32, 35.

Amici, a noastre zile sunt păsări trecătoare;
N'avem în scurtul vieții nici timpul de sperat,
Ferice care cântă cu inima la soare
Și dă chiar nemurirea pe-un dulce sărutat!

V. Alexandri, Fântâna Blanduziei, II. 13.

Ămin!

Așa să fie!

A spune sau răspunde amin, a consimți la ceva.

Am pornit pe drumul depe care nu mă
voi mai întoarce.

Cartea lui Iov, 16, 22.

A nimerit orbul Brăila!

S'au făcut lucruri mai grele decât ceea ce
trebuie să faci tu.

A pune lumina sub obroc (lavișă).

A ascunde oamenilor adevărul.

Matei V, 15, 16.

A purtă cuiva Sâmbetele.

A ură de moarte pe cineva.

Arabii toți răsar din cort,
Să-mi vadă roibul când îl port
Și-l joc în frâu și-l las în trap!
Mi-e drag ca ochii mei din cap,
Și nu l'aș da nici mort.

G. Coșbuc, El-Zorab.

Are Chira socoteală.

Știm ce mijloace să folosim într'o împre-
jurare oarecare, ca să iasă lucrurile bine.

Are focul sacru.

E foarte talentat.

Se zice mai ales de poeți și artiști.

Are pufușor pe botișor.

Al. Donici (1812—1866), Vulpea și bursucul.

Se spune de un om necinstit, mai ales de slujbași.

Are rude la Ierusalim.

Se zice de cineva, care se bucură de protecții înalte, are proptele puternice, așa că isbutește în toate.

Argus.

Argus era un prinț grec cu o sută de ochi, dintre cari cincizeci erau totdeauna deschise. El a fost însărcinat de Junona să răpească pe nimfa Io, pe care o schimbase din gelozie în vacă. Mercur isbuti să-l adoarmă cu totul la sunetele fluerului său și-i tăia capul; Junona presăra apoi ochii lui pe coada păunului.

Paznic ager, *spion* : *ochi de Argus.*

Arunci un pumn de aur și cea mai mândră fată,
Femeea cea mai albă, se-apropie deodată,
Și vine către tine, chemată de-un îndemn
Mai mare ca îndemnul iubirii!

Victor Eftimiu, Cocoșul Negru.

Așa făr' de veste pe zilele mele,
O soartă amară amar a bătut,
Și astfel ca crinul de viscole rele
Pe patu-mi de moarte d'odat-am căzut.

D. Bolintineanu, O fată tânără pe patul morții.

Așa i-a fost scrisa.

Așa a fost să pățească, așa i-a fost soarta.

E expresia populară a fatalismului oriental.

Așa 'mi vine uneori,
Să mă sui la munți cu flori,
Să-mi fac ochii rotunjori,
Să privesc mândrele zori.

S. Fl. Marian (1847—1906), Cântec popular.

Așa și dintre oameni sunt șarlatani, sunt
[smei,
Ce sbârânăesc, se 'nalță când vântul lor le
[bate;
Iar cum a lui suflare ori stă ori se abate,
Cu vântul cad și ei.

Al. Donici, Smeul.

Așa zice tot omul ce 'n viitor trăește,
Așa ziceam odată 'n copilăria mea;
Și un an vine, trece ș'alt an îl moștenește,
Și ce nădejdi dă unul, celălalt le ia.

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

A scăpat de Scylla și a dat de Carybda.
A scăpat de o primejdie ca să dea de alta
și mai mare.

A dat din lac în puț. Fuge de dracu și dă de tată-său.

A se închina vițelului de aur.

Se spune de cineva, care are cultul bogăției, prin aluzie la idolul pe care evreii l-au adorat la poalele muntelui Sinai.

Biblia II, 32.

Asemenea în lume
 Acel ce tuturor se laudă și spune —
 În trebi puțin sporește;
 Iar cel ce face
 Și treabă face,
 Acel pururea mai sigur isprăvește.

Al. Donci, Două boloboace.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A se slăbi, Mitică.

I. L. Caragiale (1852—1912), Schițe nouă.

Voind să ridiculizeze pornirea oficialității de a schimonosi limba, mai ales prin abuzul de înfinitive, Caragiale a scris o schiță ce se sfârșește cu exclamația de mai sus.

Mitică a ajuns tipul flecarului, care la orice prilej face glume, adeseaori nesărate.

A se spăla pe mâini.

A arunca vina asupra altuia, a nu lua răspunderea unei greșeli, unei crime, etc.

Aluzie la Ponțiu Pilat care, după ce aprobase osândirea lui Isus, s'a dus să se spele pe mâini ca spre a se lepăda de răspundere.

A-și vinde dreptul pe un blid de linte.

Biblia I. 25, 34.

A da ceva prețios în schimbul unui lucru fără valoare, precum a făcut Essau vânzând fratelui său Iacob dreptul său de prim născut pe o fiertură de linte și un codru de pâine.

A spăla rufele murdare în familie.

Neînțelegerile, chiar scandalurile din sânul unei familii, unei bresle, unui popor trebuie să rămână în secret.

Asta e muzica ce-mi place!

Așa a exclamat regele Carol, la Calafat, când turcii au tras întâiul obuz dela Vidin, depe celalt mal al Dunării, în războiul din 1877.

Astăzi, chiar de m'aș întoarce,
A 'nțelege nu mai pot,
Unde ești copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

M. Eminescu, O răni.

Astfel, după trestii tinere 'nverzite,
Un stejar întinde brațe veștejite;
Astfel, după dealuri verzi și numai flori,
Stă bătrânul munte albit de ninsori.

D. Bolintineanu, Mircea și solii.

**Astfel e-Românul... și Român sunt eu,
Și sub jugul barbar nu plec capul meu!**

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

**Aș vrea să fiu mai bine cel dintâi în-
tr'un sat decât al doilea la Roma.**

Așa a răspuns Cesar, trecând printr'un sătuleț pier-
dut în Alpi, prietenilor săi cari îl întrebau în glumă,
dacă pofta de măririi prilejuia discuții și în acel sat.

Arată pe omul ambițios, doritor s'ajungă cu orice preț.

**A ta e mergerea mereu
Spre țintă — drum îngust și greu —
Dar ținta niciodată nu-i
A ta! Și 'n gând tu tot ce-ți pui
E numai vis, căci Dumnezeu
Te poartă 'n voia lui!**

G. Coșbuc, Ideal.

A tăia nodul gordian.

La carul plugarului Gordius, ales rege al Frigiei, no-
dul ce lega jugul de oiște era făcut cu atâta măiestrie
încât nu-i se puteau descoperi capetele. Dar un oracol
făgăduise imperiul Asiei aceluia, care va isbuti să-l
desnoade. După mai multe încercări zadarnice, Ale-
xandru-cel-Mare tăia nodul cu sabia.

Insemnează să înlături o piedică dintr'odată, fără
șovăire.

**Ași pus cu toții jurământ
Să n'avem drepturi și cuvânt :**

Bătăi și chinuri, când țipăm,
 Obezi și lanț când ne mișcăm,
 Și plumb când istoviți strigăm
 Că vrem pământ!

G. Coșbuc, Noi vrem pământ.

A trăi ca 'n Sodoma și Gomora.
 A petrece în bogăție și desfrâu.

Biblia I. 19.

Sodoma, vechiu oraș în Palestina, lângă Marea Moartă, a fost nimicită de focul cerului împreună cu Gomora, Seboim și Adama, din cauza avuțiilor și destrăbălării sale

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A trecut copilăria, raiul basmelor s'a închis.
 Ah! și chiar copilăria i se pare-un basm,
 [un vis.

Ronetti Roman (mort la 1907), poema Radu.

Atunci când după moarte răsplată nu v'aș-
 [teaptă,
 Făceți ca 'n astă lume să aibă parte dreaptă,
 Egală fiecare, și să trăim ca frate!

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Au la Sybaris nu suntem lângă capiștea
 [spoelii?
 Nu se nasc gloriei pe stradă și la ușa ca-
 [fenelii?

N'avem oameni ce se luptă cu retoricele
 [suliți,
 In aplauzele grele a canaliei de uliți?
 Panglicari în ale țării care joacă ca pe funii,
 Măști cu toate din renume din comedia
 [minciunii?

M. Eminescu, Satira III.

A urmări pe cineva până 'n pânzele albe.

A urmări pe cineva fără cruțare, fără ră-
 gaz, a nu slăbi cu nici un chip până nu ți-ai
 ajuns scopul, a nimici.

Auzit-ați de-un Oltean?

De-un Oltean, de-un Craiovean,
 Ce nu-i pasă de sultan.

V. Alexandri, Mihai-Viteazul.

Avea și dânsul trei feciori,
 Și i-au plecat toți trei odată
 La tabără, sârmanul tată!
 Ce griji pe dânsul, ce fiori,
 Când se gândia că-i greu războiul,
 N'ai timp să simți că mori.

G. Coșbuc, Trei Doamne, și toți trei.

Avem aceleași doruri amare, infinite,
 Aceleași aspirații etern ne'ndeplinite...

M. Zamfirescu (1839—1878), Somnolența.

**Avem suflete ingrate :
Un idol ce-am adorat,
Il zdrobim când nu mai poate
Să ne dea ce ne-a mai dat.**

Al. Sihleanu (1834—1857), Armonii intime.

**Avem un vis neîmplinit,
Copil al suferinții, —
De jalea lui ne-au răposat
Și moșii și părinții...**

Oct. Goga, Noi.

Aveți puținică răbdare!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută, II. 1.

A vinde pielea ursului din pădure.

Nu trebuie să dispui de un lucru înainte de a-l avea,
să te măgulești prea curând cu o isbândă nesigură.

Avuși de adversar pe om și-atât ajunge.

I. Eliade Rădulescu (1802—1872), Oda la Schiller.

**Avuția apasă pe oameni și după moarte :
cu piatră și fier.**

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

**Azi adeseori femeea, ca și lumea, e o școală,
Unde 'nveți numai durere, înjosire și spo-
[ială.**

M. Eminescu, Satira II.

B

Babilonie.

Mare zăpăceală, mare învălmăşeală.

Babilonul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Unul din cele mai frumoase și mai bogate orașe din Orient era Babilonul, pe Eufrat, capitala Chaldeeii, azi cu totul în ruine. Zidurile sale uriașe și grădinile lui atârinate, zidite de Semiramida, erau socotite ca una din cele șapte minuni ale lumii.

Babilonul a fost cucerit de către Ciru, care a abătut albia Eufratului (538 a. Cr.) și de către Dariu (519 a. Cr.)

Figurat. — Centru de mare corupțiune: Bucureștii au ajuns un adevărat Babilon.

Bagdadul! Bagdadul! și el e emirul...
Prin aer, petale de roze plutesc...
Mătasea, pe paturi, mărită cu firul,
Nuanțe ce 'n umbră încet vestejesc... —

• • • • •
Bagdadul! Bagdadul! un cer ce palpită,

**Bagdadul ! Bagdadul ! un rai de grădini,
Argint de izvoare și zare-aurită.
Bagdadul, poiană de roze și crini, —
Geamii, — minarete, — și cer ce palpită.**

Al. Macedonski (1854—1920), Noaptea de Decembrie.

Basmul cu cocoșul roșu.

O poveste, un lucru, o încurcătură fără sfârșit.

Bate apa 'n piuă.

Se trudește zadarnic.

Bate și ți se va deschide.

Sf. Luca, XI. 9.

Se citează, ca să indemni pe cineva să stăruiască în străduințele sale.

**Bătrânul Dan trăește, ca șoimul singuratic,
In peșteră de stâncă, pe-un munte pădu-
[ratic,
Privind cu veselie cum soarele răsare,
Dând viață luminoasă cu o caldă sărutare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...
Așa și el apus-a din zile mari și bune!**

V. Alexandri, Dan căpitan de plaiu.

Bătrânul mag înalță fruntea.
Ce sfânt e graiul gurii sale!
Din el va răsări norocul
Acestui neam sfârșit de jale!

Oct. Goga, Apostolul.

Benjamin.

Acest nume servește la desemnarea fiului
celui mai mic și mai iubit.

Biblia, I. 35. 18.

Puțin timp după nașterea lui Benjamin, mama sa Rachel muri și de aceea el fu numit Benoni, adică „fiul durerii“; dar tatăl său Iacob îl numi Benjamin, adică „fiul norocos“ sau „adevăratul fiu“.

Bez Vlașca și Teleorman.

Afară de alte foloase (câștiguri) nemărturisite, mai ales când e vorba de funcționari necinstiți.

Binele ades' vine pe urmele mâhnirii
Și o zâmbire dulce dup'un amar suspin.

Gr. M. Alexandrescu, Anul 1840.

Boii-s buni, bine-i bogată;
Dar dacă pui flăcăii odată
S'aleagă dâșii cum socot

O fată :
 Bogata 'și pupă boii 'n bot,
 Imbătrânind cu boi cu tot!

G. Coșbuc, Dușmancele.

Brâncoveanu Constantin,
 Boer vechiu și Domn creștin,
 De averi ce tot strângea,
 Sultanul se îngrijia.

V. Alexandri, Constantin Brâncoveanu.

Bunele visuri s'au dus, ș'atâta e tot ce-mi
BCU Cluj / Central University Library Cluj [rămâne:
 Siliă de ziua de azi, și teamă de ziua de
 [mâine!

Al. Vlahuță (1858—1919), Melancolie.

Butoiul Danaidelor.

Sugrumându-și bărbații în noaptea nunții, cele 50 fete ale lui Danaus fură osândite să umple în lad un butoi fără fund.

Figurat: muncă nesfârșită, fără spor.

Se compară cu *butoiul Danaidelor* o inimă ce n'are nici o dorință, un risipitor care cheltuiește tot ce capătă, etc.

C

**Căci Român sunt în putere
Și Românul 'n veci nu pierde !**

V. Alexandri, Sentinela Română.

De obicei se citează numai al doilea vers.

**Cad fără șir, necunoscute,
Atâtea lacrimi omenești !...
O ! câte adâncimi de inimi
Intr'însele poți să citești !**

Traian Demetrescu (1866—1896), Necunoscuți.

Cain, ce-ai făcut cu fratele tău ?

Biblia spune că, după ce Cain a ucis din pismă pe fratele său Abel, a auzit din cer cuvintele de mai sus.

Ele se întrebunțează când ceri cuiva seama, în chip energic, despre o persoană sau un lucru de care nu trebuia să s'atingă cu nici un preț.

Ca 'n codrul Vlăsiei.

Vlăsia era o pădure întinsă împrejurul Bucureștilor care înconjură mănăstirile Pasărea, Cernica, Snagov, etc. In timpul fanarioșilor ajunsese cuib de haiduci, apoi gazdă de tâlhari.

Expresia înseamnă jaf nerușinat, tâlhărie ca'n codru.

Câinii latră, caravana trece.

Proverb arab.

Să nu-ți pese de bârfitori sau de pismași când ai conștiința că ți-ai făcut datoria.

Ca 'n sânul lui Avram.

Sf. Luca, XVI, 22.

A trăi ca 'n sânul lui Avram, a trăi împărătește, ca 'n raiu.

Cameleon.

Om, care își schimbă părerile și purtarea după împrejurări.

Cameleonul este un fel de șopârlă cu o culoare a ei, ale cărei nuanțe se schimbă sub efectul unor anumite cauze: Pe un arbore verde, de pildă, el capătă o culoare verze. Dar, grozav de fricos, teama mai ales îi dă nuanțele roșii, galbene, negre, verzi, albe cu cari se colorează și ce se văd prin pielea lui, al cărei țesut e străveziu. Din această ciudată însușire a cameleonului s'a făcut simbolul fățărniciei, al omului nestatornic care își schimbă părerile după cum bate vântul. ~~La noi în țară~~ La noi în țară cameleonul politic e un tip foarte cunoscut, care adeseaori ajunge pe cele mai înalte trepte sociale.

Când ai bani, ai și dușmani.

Anton Pann (1797—1854), Povestea vorbeii.

Când al duhului soare
Luminează' adevărul și-i vine spre-ajutor,
In zadar neștiința îi e 'mpotrivitoare:
Soarele o pătrunde, și-l vezi triumfător.

Gr. Alexandrescu, Fabula oglinzilor.

Când n'ai de-acum să mai privești
Pe cel frumos cum însuși ești,
De dragul cui să mai trăești
[Tu soare sfânt ?

Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Când sorii se sting și când stelele pică,
Imi vine a crede că toate-s nimică.

M. Eminescu, Mortua est!

Când știi că visu-acesta cu moarte se sfâr-
[șește,
Că 'n urmă-ți rămân toate astfel cum sunt,
[de dregi
Oricât ai drege 'n lume, atunci te obosește
Eterna alergare și'un gând te-ademenește:
Că vis al morții eterne e viața lumii 'n-
[tregi.

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Când văd prostia locuind în cele mai strălucite palate, înțeleg de ce Diogene trăia într'un butoiu.

Tralan Demetrescu, Cugetări (Intim).

Când vezi cruce pe-o casă, știi că este de
[vândut ;
Dar la oameni însemnează că vânzarea s'a
[făcut.

Hrtsoverghi (1811—1837).

Când vezi piatra ce nu simte nici durerea
BCU Cluj / Central University Library Cluj [și nici mila,
De ai inimă și minte, feri în lături: e Da-
[lila.

M. Eminescu, Dalila.

Când voiu muri, iubito, la creștet să nu-mi
[plângi ;
Din teiul sfânt și dulce o ramură să frâangi ;
La capul meu cu grijă tu ramura s'o în-
[gropi,
Asupra ei [să cadă a ochilor tăi stropi ;
Simți-o-voiu odată umbrind mormântul meu..
Mereu va crește umbra-i, eu voiu dormi me-
[reu.

M. Eminescu, O mamă...

Ca robul ce cântă amar în robie,
 Cu lanțul de brațe, un aer ¹⁾ duios, —
 Ca râul ce geme de rea vijelie,
 Pe patu-mi de moarte eu cânt dureros...

D. Bolintineanu, O fată tânără pe patul morții.

Cartea vieții se citește lângă lampa amin-
 [tirilor.

Tratan Demetrescu, Cugetări.

Ca și un val pe mare,
 Fericirea n'are
 Statornicie pe acest pământ.

Al. Sihleanu, Armonii intime.

Castele în Spania.

Visuri, planuri himerice.

A-și clădi castele în Spania.

Câștigul I... — Epopee de-atâtea mii de ani,
 Divină—Comedie având ca titlu: Bani!
 Poemă ce cuprinde amor, dureri, plăcere,
 Cu Raiul în urcare, cu Iadul în cădere;
 Câștigul—ce se 'nalță pe-acelaș pedestal,—
 Moral în totdeauna și veșnic imoral.

Al. Macedonsky, Noaptea de Noembrie.

1) Arie, melodie.

Câtă depărtare, Doamne, dela verme pân'
[la astru!

Al. Vlahuță, Dormi în pace.

Cât e de crud, când te afli între ai tăi
[străin.

Eliade, Visul.

Câte nu-s de scris pe lume! Câte drame
[mișcătoare

Nu se pierd nepovestite în năpraznica vâl-
[toare,

A torentelor vieții! Câți eroi lipsiți de slavă,
Nu dispar în lupta asta nesfârșită și gro-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[zavă!

Și sub vijelia soartei, câte inimi asuprite,
Câți martiri, pe care vremea și uitarea le
[înghite!

Al. Vlahuță.

Cât ești nicovală, suferă; cât ești ciocan,
lovește.

Anton Pann, Povestea vorbeii.

Ca trăznet ai căzut, viteze,
Și-au tremurat fanarioșii.
Erau sublimi, atunci, iloșii,
Sburând voioși, sburând cu toșii,
La moarte, dârji să te urmeze.

St. O. Iosif (1876—1913), Lui Tudor Vladimirescu.

**Ca un glob de aur luna străluceà,
Și pe-o vale verde oștile dormiau.**

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

**Ca un nour gonit' de crivăț sub țăriile al-
[bastre,
Fuge dorul, fug speranțe, fug iluziile noastre,
S'ascund toate într'un mormânt.**

Al. Naum (1865—1917), Iluziune.

Ce, ai mâncat laur ?

Ești nebun, nu ești în toate mințile?

Omul, care mănâncă grăunțele laurului, începe să tremure și inebunește.

**Cea mai frumoasă vorbă în lume,
Cel mai iubit, mai dulce nume,
E mamă.**

**Sub soare nu-i nici un cuvânt
Atât de adânc, atât de sfânt
Ca mamă.**

Carmen Sylva (1843—1916), Mama.

Ceasul al unsprezecelea.

(nu al doisprezecelea)

A trecut timpul, e târziu.

Matei XX, 16.

Ce dar n'am ȳputut face ȳn focul tinereȳii,
Putea-vom face oare sub iarna bȳtrȳneȳii ?

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

Ce de mai sbuciume și urȳ,
Ce chin, ce lupte fȳr' de rost!
Dar ȳntr'o clipȳ moartea ninge
Uitare,—peste tot ce-a fost.

Cincinat Pavelescu, Searȳ turbure.

Ce e amorul ? E un lung
Prilej pentru durere,
Cȳci mii de lacrȳmi nu-i ajung
Și tot mai multe cere.

M. Eminescu, Ce e amorul ?

Ce e oare traiul, dacȳ e robit ?
Sȳrbȳtoare ȳn care nimeni n'a zȳmbit ?
Viaȳa și robia nu pot sta 'mpreunȳ,
Nu e tot d'odatȳ pace și furtunȳ !

D. Bolintineanu, Daniil Sihuștru.

Ce este o durere și-o lacrȳmȳ ce'nseamnȳ,
Cȳnd tȳnȳra nȳdejde la luptȳ te ȳndeamnȳ ?

P. Cerna, Cȳtre pace.

Ce e viaȳa noastrȳ ? Abur.

D. Cantemir (1673—1723), Divanul lumii.

Ce e viața noastră în robie oare?
 Noaptea fără stele, ziua fără soare.
 Cei ce poartă jugul și-a trăi mai vor,
 Merită să-l poarte spre rușinea lor!

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

De obicei se citează numai ultimele două versuri.

Cei ce zic că sunt aleșii tăi, cresc în mări
 riri și avuții; și ție-ți este frig și copiilor
 tăi le este foame! Ei fac legi, dar nu pen-
 tru dânșii, ci pentru împovărarea ta !...

Al. Russo, Cântarea României.

Cei puternici ne pun în jug de porunci,
 Și anii trec zadarnic,
 Căci nu-i a noastră casa pe care o zidim;
 Pământul, pentru care am plâns și suferim,
 Pe noi ne 'ngroapă numai; iar pentru ei
 [e darnic.

P. Cerna, Către pace.

...Cei tari se îngrădiră -
 Cu-averea și mărirea în cercul lor de legi,
 Prin bunuri ce furară, în veci vezi cum con-
 [spiră
 Contra celor ce dânșii la lucru-i osândiră
 Și le subjugă munca vieții lor întregi.

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Cela ce se bate pentru a lui țară,
Sufletu-i e focul soarelui de vară.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

Cela ce se bate pentru neafârnare,
Are zece brațe, zece inimi are,
Inime de foc.

D. Bolintineanu, Ferentarul.

Cel ce a sa viață țării sale închină,
Piere ca lumina într'a sa lumină.

D. Bolintineanu, Mircea la bătae.

Cel ce nu cunoaște nevoia legii, nu cunoaște ce e slobozenia, căci nu poate fi slobozenie fără lege... și acel ce nu se ține de duhul legii, se leapădă de slobozenie.

Al. Russo, Cântarea României.

Cele bune să s'adune,
Cele rele să se spele.

Anton Pann, Povestea vorhei.

Cele mai multe rele nu vin depe afară,
Nu le aduc străinii; ci ni le face toate
Un pământean de-ai noștri, o rudă sau un
[frate.

Gr. Alexandrescu, Toporul și pădurea.

Cele trei grații.

Aglaiia, Thalia și Eufrosina, tovarășe ale Venerei, erau numite „Cele trei grații“ în mitologia greacă.

Grațiile erau întruparea a tot ce-i mai fermecător în frumusețe.

Ce mi-e Rada baba, ce mi-e baba Rada ?

Mi-e tot una, tot atât îmi face.

Ce mi-e Tanda, ce mi-e Manda ?

Mi-e tot una,

Vezi: Ce mi-e Rada baba...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Ce necaz, ce osândire! vai mie! ce foc
[amar!**

**Ce trăznet și ce lovire, ce otrăvitor pahar!
Cine au socotit vr'odată, cine-au putut pune
[n gând**

Jalnica țării stricare s'o vază așa curând ?

Vornicul Al. Beldiman (1750—1825), Jalnica Moldovei tragedie.

**Ce nu vrei să ți se facă ție, nu face nici
tu altuia.**

Tobias 4, 16.

Ce ție nu-ți place, altuia nu face.

Cerber.

Paznic neîmplânzit, portar mojić.

Cerber era un câine cu trei capete și cu glas de a-ramă, care păzea poarta iadului.

Virgil, Eneida VI, 417.

Ce stai cu cheia, Petre? In rai vreau să
[slobod
Răsăriteana ceată.—Dar celălalt norod
Ce'n lașurile Papei s'a prins așa ușor?
—Eu n'am cu dâșii treabă: ei au chela-
[rul lor.

D. Cantemir, epigrama La icoana Sf. Petru.

Aceasta e prima epigramă din literatura română.

Ce ți-e scris, în frunte ți-i pus!

I. Creangă (1837—1889).

Ce zici tu, străine?... Ștefan e departe;
Brațul său prin taberi mii de morți împarte.

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

Chinurile lui Tantal.

Mitologia spune că Tantal, dând zeilor să mănânce mădulele fiului său Pelops, a fost osândit să sufere veșnic în iad setea și foamea, în mijlocul apelor ce se depărtau de

buzele sale și în fața poamelor ce nu le
putea atinge.

Omer, Odiseia XI, 582—592.

La figurat se spune, ca să arăți chinul cuiva care crede
neconținut, dar zadarnic, că ajunge la țelul năzuințelor
sale.

**Christos mântuitorul din morți a înviat
Și fruntea-i ca un soare,
Lucind peste popoare,
Fiori de nemurire în lume a 'mprăștiat.**

V. Alexandri, Christos a înviat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Cine-a cunoscut,
Cine mi-a văzut,
Mândru ciobănel,
Tras printr'un inel?
Fețișoara lui,
Spuma laptelui!**

**Mustăcioara lui,
Spicul grâului!
Perișorul lui,
Pana corbului!
Ochișorii lui,
Mura câmpului!**

V. Alexandri, Miorița.

-- Cine? a mea rudă? Mergi de-l dă pe
[scară!
N'am astfel de rude și nici nu voi să-l
[știu!

Gr. Alexandrescu, Boul și vițelul.

Cine e fără păcat, să-i arunce întâia piatră.

Sf. Ioan, VIII 3—12.

Celebrele cuvinte ale lui Iisus în privința femeii adultere.

Cine e mai mândră decât tine între toate țările semănate de Domnul pe pământ? Care alta se împodobește în zilele de vară cu flori mai frumoase, cu grâne mai bogate?

Al. Russo, Cântarea României.

Cine nu-i cu mine e împotriva mea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Matei, XII. 30.

Cine nu știe să-l facă pe un om ca în loc de o vacă cu lapte să cumpere un țap râios, acela nu e misit.

Ronetti Roman, Manasse. actul I.

Cine seamănă în lacrimi, va culege cu bucurie.

Psalmi 126, 5.

Cine se 'nsoară, face bine; cine nu se 'nsoară însă, face și mai bine.

Scrisoare către Corintieni, I. 7, 38.

Cine știe, cine știe,
 Dacă 'mpins de-al soartei vânt,
 M'oiu întoarce în veselie,
 Să sărut al tău pământ.

V. Alexandri, Adio Moldovei.

Cine știe oare, și cine îmi va spune
 Ce-o s'aducă ziua și anul viitor ?

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

Coana Veta! Mie-mi spui? n'o știu eu?...

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă I, 1.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Coboară vremea ca o apă
 Nestăvilită 'n lunga-i cale,
 Și fiecare ceas îngroapă
 Comoara tinereții tale,

G. Topârceanu, Noapte de Mai (Strofe alese).

Cobori în jos, luceafăr blând,
 Alunecând pe o rază,
 Pătrunde 'n casă și în gând
 Și viața-mi luminează !

M. Eminescu, Luceafărul.

Cobuz, cioban în Calafat,
 Cânta voios din fluer,

Iar noi jucam hora din sat
Râzând de-al bombei șuer.

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

Codrule, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule?
Că de când nu ne-am văzut,
Multă vreme a trecut,
Și de când m'am depărtat,
Multă lume am umblat.

M. Eminescu, Revedere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Codrule cu râuri line,
Vremea trece, vremea vine:
Tu, din tânăr precum ești,
Tot mereu întinerești.

M. Eminescu, Revedere.

Codrul, frate cu Românu',
De secure se tot pleacă
Și isvoarele îi seacă,
Sărac în țară săracă!

M. Eminescu, Doina.

Copaci blajini—amicii copilăriei mele,
Lăsați potop de frunze aicea să mă 'ngroape,
In farmece de visuri și 'n pulbere de stele,

Să dorm sub straja voastră, în veci de voi
 [aproape,
 Copaci blajini - amicii copilăriei mele !

Al. Vlahuță, In pădure.

Copacii în preajma-mi păreau că 'nviază
 Din toată tulpina un gemăt ieșia ;
 Flămândă, cumplită, vedeam că-mi urmează
 O ceafă turbată de lupi ce urla,

Sufla un vânt iute, și luna îngrozită
 În spațieri veșnici trecea alergând.

Intinse pustiuri abia luminând,

Gr. Alexandrescu, Ucigașul fără voe.

Copiii învață bunătatea dela natură, iar,
 răutatea dela oameni,

N. Iorga, Gânduri și fapte.

Copiii și copiii copiilor noștri.

Biblia, II, 34, 7.

Se întrebunțează, când vrei s'arăți că urmările unei greșeli săvârșite de părinți se resfrâng asupra mai multor generații.

**Copilo, tu ești gata
 De-apururea să plângi !
 Și când ești tristă, doino,**

Tu inima ni-o frângi.

Și toate plâng cu tine
Și toate te 'nțeleg,
Că 'n versul tău cel jalnic
Vorbește-un neam întreg.

G. Coșbuc, Doina.

Cotoiul cel smerit
E omul ipocrit.

Gr. Alexandrescu, Șoarecele și pisica.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Crede și nu cerceta.

Sf. Augustin.

În înțeles mai larg, înseamnă să crezi orbește tot ce
ți se spune în orice chestie. Ar fi un fel de echivalent
al faimosului *Magister dixit* (maestrul a spus-o), citat
de către școlarii filosofului grec Pitagora ca argument
fără replică.

Se întrebuițează adesea și în ironie.

Credința 'n zilele de-apoi
E singura tărie în noi,
Că multe-s tari cum credem noi
Și mâine nu-s!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Credința ta te va mântui.

Evangelhia.

Arată cât de mare este și trebuie să fie puterea credinței pentru cei cucernici.

**Creștefi și vă 'nmulțiți ca nisipul mării !
Așa grăește Dumnezeu lui Adam.**

Biblia, 1. 1. 28.

**Crud e când intră prin stejari
Năpraznica secure,
De-abate toți copacii mari
Din falnica pădure !**

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

**Cu ce-am greșit, în dulcele ogor
De flori, de ciripiri, de câte cresc,
Sub cerul cald doar eu să nu trăiesc
Și 'nspăimântat de ce-am trăit, să mor !**

G. Gregorian, Un fir de praf.

Cu jalba în proțap.

Proțapul e o prăjină lungă.
Vezi: Cu rogojina aprinsă.

Cum m'adâncește 'n visuri lăuntru' tău fee-
[ric,

Și cât îmi pari de sfântă !..

Tu mă uimești, pădure,

Când pe sub bolți făcute și pline de 'ntu-
[neric,

Las pașii să mă poarte și gândul să mă
[fure...

Cum m'adâncește 'n visuri lăuntru' tău fee-
[ric !..

Al. Vlahuță, In pădure.

Cu mâine zilele 'ți adaugi,

Cu ieri viața ta o scazi,

Și ai cu toate astea 'n față

De-apururi ziua cea de azi.

M. Eminescu, Cu mâine zilele 'ți adaugi.

Cum nu vîi tu, Tepeș-Doamne, ca punând
[mîna pe ei,

Să-i împarți în două cete: în smînțiți și în
[mișei,

Și în două temniți large cu d'asila să-i a-
[duni,

Să dai foc la pușcărie și la casa de ne-
[buni!

M. Eminescu, Satira III.

Cu morții prea mult tu te joci,
 Și chemi la spirite o mie;
 Un sfat: p'al tău să nu-l evoci,
 Că niciodată n'o să vie.

Cincinat Pavelescu, Unui spiritist.

Cunună de spini.

Matei, XVII, 29.

A împleti cuiva o cunună de spini însemnează chinurile cele mai crude ce se pot pricinui marilor cugetători și binefăcători ai omenirii.

Cu o falcă 'n cer și cu alta 'n pământ!

Cu iuteală supraomenească, așa cum umblă balaurii sau zmeii din basme.

Cu păcurarul când trăești, trebuie să te mânjești.

Anton Pann.

Cu rogojina aprinsă în cap și cu jalba în proțap.

Obiceiul vechiu spre a atrage atenția Domnului asupra unei nedreptăți foarte mari (simbolizând focul ce mistue inima jeluitorului).

Cutia Pandorei.

Isvor de multe nenorociri.

Hesiod spune că Pandora era o femeie plăsmuită de Vulcan și însuflețită de Jupiter, care îi dăruie o cutie de unde ieșiră toate relele, rămânând pe fund numai speranța.

Cuvântul e dușmanul simțirii.

Ronetti Roman, Manasse, actul IV.

**Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,
Femeie între stele și stea între femei.**

M. Eminescu, Din valurile vremii...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D

Dacă-ar sosi un înger, vorbindu-mi cu blân-
[dețe,
„Venit-am de 'ndurare de soarta ce-ți căzù,
Ca 'n veci să-ți fiu prieten“,---azi
„In veci“ e pentru înger, dar pentru oa-
[meni nu.

Ronetti Roman, Radu (Inchinare).

Dacă dușmanul vostru va cere legăminte rușinoase dela voi, atuncia mai bine muriți prin sabia lui decât să fiți privitori impilării și ticăloșiei țării voastre. Domnul părinților voștri însă se va îndura de lacrimile slugilor sale, și va ridica dintre voi pe cineva carele va așeza iarăși pe urmașii voștri în volnicia și puterea de mai înainte.

Cronica Moldovenească, Testamentul lui Ștefan.

Dacă muntele nu vrea să vie la profet,
 proorocul trebuie să meargă la munte.

Zicătoare arabă.

Fă-te frate cu dracu până treci puntea.

Dacă viața ce se duce pentru mic și pen-
 [tru mare,
 Merită ca să deștepte un regret atunci când
 [mori,
 E că largul cel albastru din vedere ne dis-
 [pare
 Și rămâne 'n urma noastră plin de ochi
 [strălucitori.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Al. Macedonsky, Elegie.

Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau...

C. Negruzzi, Alexandru Lăpușneanu.

Răspunsul dat de Lăpușneanu solilor trimiși de Tomșa, în cap cu vornicul Moțoc, să-i spue că moldovenii nu vreau să-l aibe Domn, și că prin urmare ar face mai bine să se întorcă la Constantinopol de unde venise.

Dă cu barda 'n D-zeu !

Nu crede în nimic, n'are nimic sfânt.

Dă cu căciula în câini.

Nu mai știe ce să facă de bucurie.

Dă, Doamne, pe lume
 O ploae cu spume,
 Să facă pârae,
 Să curgă șiroaie,
 Apele să crească,
 Mândra să-mi oprească.

V. Alexandri, Mânăstirea Argeșului.

D'aia n'are ursul coadă!

Se răspunde așa oamenilor, cari nu se mulțumesc cu cât li se dă și tot mai cer.

Dâmbovița, apă dulce,
 Cine-o bea, nu se mai duce.

Versurile acestea exprimă marea dragoste a bucureșteanului pentru orașul său natal.

Danțul, cântecul și-amorul
 Sunt izvorul
 Fericirii omenești!

Al. Deparașeanu (1835—1865), Vara la țară.

Dar'ar Domnul Dumnezeu
 Să fie pe gândul meu:
 Să vă stergeți pe pământ,
 Cum se șterg norii la vânt!
 Să n'aveți loc de 'ngropat,
 Nici copii de sărutat!

V. Alexandri, Constantin Brâncoveanu.

Dar așa ni-e menirea, să nu știm căta 'na-
 [inte,
 Să ne orbim de o rază caldă ce într'o clipă
 [s'a și stins,
 Să schimbăm chiar firea 'ntreagă dup'a noa-
 stră slabă minte,
 La ce-i mort noi să dăm viață, la ce-i mut
 să dăm cuvinte,
 Timpului să 'ntindem curse și să credem că
 [l-am prins.

N. Volenti, Gânduri de toamnă.

—Dar aste decorații cum, cine ți le-au dat ?
 —Chiar Domnitorul nostru ș'al vostru îm-
 [părat.

V. Alexandri, Sergentul.

Dar cu pământul ce să faci ?
 Și ce folos de boi și vaci ?
 Nevasta dacă nu ți-o placi,
 Le dai în trăznet toate !

G. Coșbuc, Numai una !

Dar Doamna ! Suflet pustiit !
 Cu părul alb și despletit
 Prin largi iatacuri alerga,
 Cu hohot lung ea blestema,
 Și tot palatul plin era
 De plâns cumplit.

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Dar mâine va mai fi pământ,
 Mai fi-vor toate câte sunt ?
 Când n'ai de-acum să mai privești
 Pe cel frumos, cum însuși ești,
 De dragul cui să mai trăiești,
 Tu, soare sfânt ?

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Dar poate acolo să fie castele
 Cu arcuri de aur zidite din stele,
 Cu râuri de foc și cu poduri de-argint,
 Cu țărmuri de smirnă, cu flori care cânt ?

BCU Cluj / Centrul *M. Eminescu* Mortua est!

Dar unde merge acest popor,
 Ce nu mai are 'n lume
 Nici o sperare 'n viitor,
 Nici patrie, nici nume ?...
 Se duce, șters dintre cei vii,
 Să moară prin pustii.

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Dați Cezarului ce-i al Cezarului, iar lui
 Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu.

Matei, XXII, 21.

Răspunsul dat de Iisus fariseilor, cari îl întrebau dacă
 trebuie plătit tribut Cezarului.

Insemnează: să dai fiecăruia ce-i se cuvine.

Decât multă minte, știu că e mai bine
Să ai totdeauna un dram de noroc!

Gr. Alexandrescu, Boul și vișelul.

Decât o viață moartă mai bine o moarte
[vie!

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

Dece nu sunt un zeu în clipa-aceasta!
Orice dureri depe pământ aș stinge:
Aș izbucni în cântece divine,
Să 'mpart la toată lumea care plânge
Salutul unei fericiri ce vine...

Fii tare, inimă! Norocul vine...

P. Cerna, Noapte.

Dece să cred în el de-acum?
In fața lui au toți un drum.
Ori buni ori răi, tot un mormânt!
Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt!
Credința-i val, iubirea vânt
Și viața fum!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Dece să fiți voi sclavii'milioanelor nefaste,
Voi, ce din munca voastră abia puteți trăi?

Dece boala și moartea să fie partea voastră,
 Când ei în bogăția cea splendidă și vastă
 Petrec ca și în ceruri, n'au timp nici de-a
 [muri ?

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Dece să 'ntrebi, viața ce-i ?
 Așa se 'ntreabă cei mișei.
 Cei buni n'au vreme de gândit
 La moarte și la tânguit,
 Căci plânsu-i de nebuni scornit
 Și de femei!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Dece tot se 'ngrașă vișiiul din al sărăciei
 [jaf,
 Și inocența flămânzește suspinând în sdren-
 [te 'n praf?

Ronetti Roman, Radu.

De deșarte vise să nu ne 'nșelăm :
 Moarte și sclavie la străini aflăm.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

Dedu Ivan.

Tipul popular al nătângului, al nerodului,
 după tipul bulgăresc cu acelaș nume.

De fulgere să piară, de trăznet și pucioasă
 Oricare s'ar retrage din gloriosul loc,
 Când patria sau mama cu inima duiosă
 Va cere ca să trecem prin sabie și foc!

Andrei Mureșianu-(1816--1863), *Deșteaptă-te Române*.

Dela Ana la Caifa.

Cum a fost trimis Isus în timpul judecării lui.

Sf. Luca, XXIII, 6-11.

A trimite pe cineva dela unul la altul, a-l purta mereu cu vorba.

Caiafa, om fățarnic, intrigant.

Dela creștet la picioare s'o admiri și s'o desmierzi,

Ca pe-o marmură de Paros sau o pânză

[de Corregio,

Când ea-i rece și cochetă?--Ești ridicol, în-
 [telegi-o.

M. Eminescu, *Satira IV*.

Dela Matei cetire...

Se zice când cineva ține predici într'o societate sau repetă lucruri prea cunoscute.

Dela mic și pân' la mare,
Fiecare
E victimă sau călău.

Al. Deparașianu, Vara la țară.

Dela Nistru pân' la Tisa
Tot Românul plânsu-mi-s'a,
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate.

M. Eminescu, Doina.

De mii de ori mai mare chiar dragostea
[să-ți crească
Pământul... niciodată tu n'ai să-l cucerești!
E 'nvăluit de-atâta prostie omenească,
De-atâta nesimțire, nici gând să se clin-
[tească...
Și-i ferecat de-atâtea păcate strămoșești!

Z. Bârsan, Trandafirii roșii, II.

De multe ori din fânțar
Lumea face armăsar.

C. V. Carp (1839—1880), Tântarul și armăsarul.

De mult plâng umiliții 'n umbră,
Cu umeri gârbovi de povară...

Durerea lor înfricoșată
În inima ta mi-o coboară.

Oct. Goga, Rugăciune.

Deodată, argint în tot cerul,
Și apele murmură 'ntr'una —
Cu ochiu de balaur răsare
Din negura zărilor, luna.

Corneliu-Moldovanu, Luna.

Deodată se trezește pădurea și răsună
De-un tropot de copite pe ghiață ropotind,
Și 'n zare se ivește un cal fugind, sărind,
Urmat de lupi în fugă, ce urlă împreună.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D. Bolintineanu, Mihnea și baba.

De-or trece anii cum trecură,
Ea tot mai mult îmi va plăce,
Pentru că 'n toat' a ei făptură
E un „nu știu cum“ și-un „nu știu ce“.

M. Eminescu, De-or trece anii.

De pe vremea lui Ciubăr-Vodă
Ceva foarte vechiu.

Ciubăr-Vodă sau Ciupor, general ungar, a fost numai câteva zile Domn al Moldovei, în 1451.

Deșertăciunea deșertăciunilor și toate
sunt deșertăciuni.

Eclesiastul, 1. 2.

De simți vr'o bucurie la nime să n'o spui,
Ci cu lacăți de aramă în suflet s'o încui;
Căci fără de pă sare, de nu cu pizmuire,
Privește reaua lume înalta-ți fericire.
De simți vr'o durere, tu iarăși să n'o spui.
Ci tot așa puternic în suflet s'o încui,
Căci fără de 'ndurare, de nu cu mulțumire,
Privește reaua lume a ta nefericire.

Iacob Negruzzi, Idei și maxime (Poezii).

Deși mulți au zis-o, eu tot o mai zic:
Fala strămoșească pe strămoși cinstește;
In zadar nepotul cu ea se fălește,
Când e, cum se întâmplă, un om de nimic.

Gr. Alexandrescu, Pisica sălbatică și tigrul.

Deșteaptă-te, Române, din somnul cel de
[moarte,
In care te-adânciră barbarii de tirani;
Acum ori niciodată, croiește-ți altă soartă,
La care să se 'nchine și cruzii tăi dușmani!

A. Mureșianu, Deșteaptă-te Române.

De tot ce se înalță invidia-i legată,
In urma strălucirii stă umbra tupilată.

V. Alexandri, Ovidiu III. 7.

Din abisul suferinții omul iese mai curat,
Mai senin e al său suflet când cu soarta
[s'a luptat.

Ronetti Roman, Radu.

Din bătrâni se spune,
Că sunt ceasuri bune
Și că rele sunt;
Vai de-acei ș'acele,
Cari 'n ceasuri rele
Zic vre-un cuvânt!

V. Alexandri, Ceasul rău.

Din casa voastră unde în umbră
Plâng doinele și râde hora,
Va străluci odată vremii
Norocul nostru al tuturor.

Oct. Goga, Plugarii.

Dincoace de vis și de moarte,
Iubirea se 'ngroapă 'n plăcere —
Nu plânge! că nu-i preț pe lacrimi,
Cum nu e nici sens în durere.

Dincoace de vis și de moarte
 E lumea așa... și-i e bine,
 Deci, tu visător, uită-ți visul,
 Căci visul te uită pe tine.

G. Talaz, Dincoace de vis.

Din durerile vieții cea mai crudă e păstrată
 Omului ce crește 'n lume fără mamă, fără
 [tată.

Ronetti Roman, Radu.

Din modestie, se vede,
 Tot zici că nu știi nimic;
 Tu o zici, făr' a-o crede,
 Eu o cred fără s'o zic.

C. Bălăcescu (1800—1880), Epigrama mea din partea multora.

Din nopți pierdute în vremuri depărtate,
 Blăstemul stă pe oameni, în veci vor su-
 [feri.

Și râvna, și ispita, și negrele păcate
 Născutu-s'au cu lumea, cu lumea vor pieri!

Al. Vlahuță, Păcatul..

...Din sânul maicii mele nascut în griji, ne-
 [cazuri,

Domnia tare cere braț lung și vorbe scurte.

V. Alexandri, Despot-Vodă I. 2.

**Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele
Domnului binecuvântat.**

Cartea lui Iov, I. 21.

A rămas expresia tipică a resemnării.

Domnul Dumnezeuul părinților noștri înduratu-s'au de lacrămile tale, norod nemângâiat, înduratu-s'au de durerea plângerilor tale, țara mea?... Nu ești îndestul de smerită, îndestul de chinuită, îndestul de sfâșiată? Văduvă de feciorii cei viteji, plângi fără încetare pe mormintele lor, precum plâng și jelesc femeile despletite pe sicriul mut al soților!

Al. Russo, Cântarea României.

Don Juan.

Tipul seducătorului mișel și al desfrânatului.

Don Quijote.

Astfel e caracterizat—după eroul romanului satiric cu acelaș nume al scriitorului spaniol Cervantes,—un luptător naiv pentru idei

încechite, care se sbuciumă zadarnic luptând
cu „morile de vânt“, precum numim *dulcinee*
o iubită, după aleasa inimii lui don Quijote.

„Cavalerul răătăcitor al tristei figuri“, eroul năzdrăvan
al lui Cervantes, a ajuns tipul îndreptătorului de rele
și al unui vântură-lume care caută aventuri nebunești.

Dormi, iubito, dormi în pace;
N'am venit să-ți tulbur somnul,
Nici să plâng...
La ce-am mai plânge pe-adormiții întru
[Domnul!]

Al. Vlahuță, Dormi in pace.

Două săbii într'o teacă,
Doi Domni în țară săracă?

V. Alexandri, Oprișanul (poezie populară).

...Drept pildă ne sluiți
Cum cele mai slăvite și cu temei de fier
A omenirii fapte din fața lumii pier.

Cum omul, cât să fie în toate săvârșit,
Pe negândite cade sau piere în sfârșit.

V. Cârlova (1809—1831), Ruinele Târgoviștei.

Dreptul trebuie să sufere mult,

Psalmii, 34, 20.

**Drujba-i drujbă,
Slujba-i slujbă!**

Prietenia e prietenie, dar datoria e datorie.

Drumul Damascului.

Apostolii, cap. IX.

Drumul Damascului e o imagine întrebuintată spre a caracteriza o întâmplare neașteptată, care schimbă deodată părerile și sentimentele cuiva.

Această metaforă are drept origine vedenia pe care Sf. Paul, până atunci prigonitorul creștinilor, povestea că a avut-o pe drumul spre Damasc și în urma căreia a ajuns unul din apostolii creștinismului.

**Dulce Bucovină,
Veselă grădină
Cu pomi roditori
Și mândri feciori!**

V. Alexandri, Bucovina.

...Dulce e viața în săli de-alabastru,
Sub bolți lucitoare de-argint și de azur,
Pe paturi de aur tronând ca un astru
Cu albele forme de sylfi împrejur,
In ochi, cu misterul din lotusu-albastru.

Al. Macedonsky, Noaptea de Decembrie.

Dunărea bătrână, biruită de părinții tăi,
 îți sărută poala și-ți aduce avuții din ținu-
 turile de unde soarele apune; vulturul din
 văzduh cată la tine ca la pământul său de
 naștere; râurile cele frumoase și spume-
 goase, pâraele cele repezi și sălbătice cântă
 neîncetat lauda ta... O, țară jalnică, ca nici
 una, pentru ce fața ta e îmbrobodită ?

Nu ești frumoasă, nu ești înavuțită?... N'ai
 feciori cari te iubesc ? N'ai cartea de vitejie
 a trecutului și viitorul înaintea ta?... Pen-
 tru ce curg lacrămile tale ?

Al. Russo, Cântarea României.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dunăre de mânios,
 Grozav de supărat, foarte furios.

După anii duși în neguri nu te mai uita cu
 [jale,
 Dă-i pe veci uitării. Morții nu se mai întorc
 [din cale.

Al. Vlahuță, Ce te uiți cu ochii galeși?...

După car nu-i nimeni, și nici chiar al său
 [câine
 Nu latră că stăpânu-i d'odată l-a lăsat,
 Căci s'a găsit un altul ce-i aruncase-o pâine—
 De când trăesc cu oameni, și câinii s'au
 [stricat.

Ronetti Roman, Radu.

După ce-i prost, îl cheamă și Vlad.

Noi am avut mulți domni vestiți cu numele „Vlad”, care în limba slavonă înseamnă tocmai „domn”. Făcându-se abuz de acest nume, toți găgăuții și nerozii se numeau Vlad, fiind nume pompos. Înțelesul cuvântului a scăpat și „Vlad” era una cu „găgăuț”. De aci e vorba „vlăduțul mamei”, sau „e un vlăduț” și «după ce-i prost, îl cheamă și Vlad».

După ce-i urât, îl cheamă și Neacșu.

Nu numai că e urât, dar nici nu-l poate nimeni suferi.

După nuntă, cal de ginere.

Ceva de prisos.

După Plevna externă, trebuie să cucerim Plevna internă!

Cuvinte rostite de către C. A. Rosetti în Noembrie 1877 cu prilejul unei manifestații organizată la sosirea vestei despre căderea Plevnei. Marele luptător pentru libertate vroia să înțeleagă prin aceste cuvinte că țara și așezămintele ei trebuiesc neapărat democratizate.

Du-te la oștire, pentru țară mori, Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

E

...Ea strigă în disperare :
— „O, de sigur, n'ai fost mamă, și de porți
[un prunc la sân,
„E o minciună!.. Ce smintită's unei scân-
[duri să mă 'nchin!“
Și izbind icoana n fața cu piciorul, — „e o
[minciună“ —
Mai răcni într'un răs sălbatic, și porni...
[Era nebună.---

Al. Vlahuță, La icoană.

(E bine să te 'ncrezi în Domnul și) să nu
te bizui pe oameni,

Psalmii, 118, 8.

E frig și ploaia curge într'una, monotonă...
Mă simt așa de singur, — pe când în depăr-
[tare
Nebun aleargă gândul, aleargă și mă duce
Și inima îmi bate încet de par'că moare.

Al. T. Stamatiad, Melancolie (Din trâmbițe de aur).

Egoistul se privește ca ultimul scop al
Creațiunii : S'ar aștepta ca în clipa morții :
sale să fie și sfârșitul lumii.

• *N. Iorga, Gânduri și sfaturi.*

E greu s'alungi ispita întâiului păcat,
Căci noile păcate în urma lui s'adună
Ca fulgerele dese pe vreme de furtună...

V. Eftimiu, Cocoșul Negru, VI. 1.

Ei se duc la vitejie,
Căci au tainică solie,
De-a sădi în viitor
Libertatea țării lor.

V. Alexandri, Banul Mărăcine.

El dă gânduri ne'nțelese
Vârstei crude și necoapte,
Cu icoane luminoase
O îngână 'ntreaga noapte.

M. Eminescu, Pajul Cupidon.

Eli, Eli, Iamma sabacthani !
Doamne, Doamne, de ce m'ai părăsit !

Matei, XXVII, 46 ; Marcu, XV, 34.

Strigătul lui Iisus murind pe cruce.

El n'a mai zis nici un cuvânt
 Cu fruntea 'n piept ca o statuie;
 Ca un Hristos bătut în cuie,
 Ținea privirile 'n pământ;
 Părea că vede înainte-i
 Trei morți într'un mormânt.

G. Coșbuc, Trei Doamne, și toți trei.

El spune trist; te pierzi în rătăcire;
 In mine numai vei afla giganta,
 Hotărîtoarea tâlmăcire-a vieții:

— Un pumn de lut ce râde dimineții.

Alexandrina Scurtu, Pământul (Sonete).

„El sună din umbră lung, și sună
 In sufletele noastre și-și tremură în glas,
 Mereu aceeași taină, mereu voinde să spună
 Ceva din Nesfârșirea de unde pare tras.

G. Gregorian, Un clopot sună 'n seară.

E lung pământul, ba e lat,
 Dar ca Săgeată de bogat
 Nici astăzi domn pe lume nu-i;
 Și-avea o fată, — fata lui, —
 Icoană într'un altar s'o pui
 La închinat.

G. Coșbuc, Nunta Zamfirei,

teze. Și pentru aceea, rar războiu de nu
biruia.

Grigore Ureche (1550—1640), De moartea lui Ștefan-Vodă.

Era blânda oară a blânderelor șoapte,
Când nu mai e ziuă și nu-i încă noapte.

V. Alexandri, 8 Mart.

Era fruntaș bătrânul, ca el puțini cu stare,
Abia 'nvârția prin curte cu carul său cel
[mare,
Un car cu șeșe boi.

Cesar Boliac (1813—1880), Sila.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Era în murgul serii și soarele sfințise ;
A puțurilor cumpeni țipând, par'că chiema
A satului cireadă ce greu mereu sosise,
Și vitele muginde la jghiab întins pășia.

I. Eliade-Rădulescu, Sburătorul.

Era nobil omul când era Român.

D. Bolintineanu, Mîrcea-cel-Mare și solii.

Era o iarnă aspră și-o noapte ce 'ngrozește ;
Și crivățul cu viscol mugea precum mu-
[gește

Un țaur ce-i rănit.

Cesar Boliac, Sila.

— Erau clăcași : oștenii fără nume
 Ce duc războiul mare-al tuturoră,
 Cei ce se stâng în neguri și uitare,
 Și cad și mor de crudă 'mpovărare
 A tuturor durerilor din lume...

Oct. Goga, Clăcașii.

...Era un vis misterios
 Și blând din cale-afară,
 Și prea era de tot frumos
 De-a trebuit să piară.

M. Eminescu, S'a dus amorul...

Erau trei, sărmanii: doi copii și-o mamă,
 Și pâine... un singur codru într'o maramă.
 Mama 'l frânse 'n două și dete pe rând
 La fieștecare câte-o părțicea.
 — „Mamă! atunci copiii ziseră plângând:
 Tie ce-ți rămâne? — Voi! răspunse ea.

Al. Dăbălașianu, O mamă.

Era vremea când tot omul trăia fără stăpân și umbla mândru fără să-și plece capul la alt om; când umbra văilor, pământul și aerul cerului erau deschise tuturoră; iar viața se trecea lină ca un vis; și când ajungeau pe om nevoile bătrâneților și moartea, el se ducea zicând: „mi-am trăit zilele“.

și era sigur că viața lui se va prelungi în
copiii și moștenirea lui...

Al. Russo, Cântarea României.

Eroi au fost, eroi sunt încă
Și-or fi în neamul românesc!
Căci rupți sunt ca din tare stâncă
României,—orișunde cresc.

I. Nenițescu, Pui de lei.

Erou al unor vremi de slavă,
Ce mici suntem, ce mare ești!
Cu a tale fapte vitejești
Din suflete ne risipești
A scepticismului otravă.

St. O. Iosif, Lui Tudor Vladimirescu.

Este o viață moartă, precum ș'o moarte vie,
Ci este și viața ce nu mai are moarte.

I. Eliade-Răduiescu, La Schiller.

...Ești în vârstă, când fioruri
Te-apuc' așa, ca din senin...
Când te frământă mii de doruri,
Și nici nu știi de unde 'ți vin,,

Al. Vlahuță, Ce dor...

**Eu, am n'am înfățișare, la douăsprezece
trecute fix mă duc la tribunal.,,**

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută, I. 6.

**Eu, Carol, și al meu popor
Clădit-am într'un gând și-un dor
In timp de lupte — al său regat —
In timp de pace-al meu palat.**

V. Alexandri, Inscripție pe castelul dela Sinaia.

**Eu mă duc, mă prăpădesc
Ca un cântec bătrânesc!**

V. Alexandri, Barbu Lăutarul (cântecel comic).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Eu nu intru la idee cu una, cu două...

I. L. Caragiale, Conu Leonida față cu reacțiunea I. 1.

**..,Eu o lacrimă de-aicea nu 'mi-aș da-o pen-
[tru toată
Nesfârșita fericire, din viața de apoi.**

Al. Vlahuță, Din prag...

**Eu om cu minte n'am văzut, să nu sfâr-
[șiască
Nebun, când a iubit; dar drept e și aceea,
Că om cuminte n'am văzut să nu iubească.**

G. Coșbuc, Fresco-Ritornele.

Eu pentru cine votez?...

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută I. 7.

E ușor a scrie versuri
Când nimic nu ai a spune,
Inșirând cuvinte goale,
Ce din coadă au să sune.

M. Eminescu, Criticilor mei.

— Eu sunt Banul Mărăcină
Căruia Oltul se închină.
— Ține spada mea în dar,
Brav marchize de Ronsard.

BCU Cluj / Central V. Alexandri, Banul Mărăcine.

Eu sunt, bună mamă, fiul tău iubit,
Eu, și dela oaste mă întorc rănit;
Soarta noastră fuse crudă d'astă dată
Mica mea oștire fuge sfărâmată...

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

Există un popor universal : nenorociții

Traian Demetrescu, Cugetări.

F

Facă-se voia ta!
Din rugăciunea „Tatăl nostru“.

Face pe chinezul.
Se face că nu știe despre ce-i vorba, că
nu pricepe.

Face pe Tănase.
Face pe prostul, se face că nu înțelege.

Făclie de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot în orele sfinte,
Un vis, ce-și moae aripa 'n amar —
Astfel ai trecut de al lumii hotar.

M. Eminescu, Mortua est!

Fac roade amare — așa mi-e menirea —
Și ace pe ramuri muiate 'n venin;

In clipe de ură creiatu-m'a Firea ---
 Dar Firii stăpâne suspinu-mi închin,

G. Talaz, Cântarea spinului.

Făcut e Universul din gânduri, iar pământul
 Din veșnice dorinți.

Pe noi, spre cer ne 'ndreaptă, nesăfioși,
 avântul,

Și pentru noi e poate asurzitor pământul,
 De lupte fără margini și albastre năzuinți!

M. Săulescu, Lumile.

Faptul zilei se aprinde pe a dealurilor
BCU Cluj / Central University Library Cluj [frunte,
 Ș'un râu falnic de lumină se revarsă peste
 {munte.

V. Alexandri, Cositul.

Făt-frumos.

Eroul basmelor, care scapă fetele de împărat din ghiarele balaurilor, răpunând acești monștri.

Fața e oglinda sufletului.

Simțimintele, patimile, ce frământă sufletul,
 se zugrăvesc în ochi.

Felinarul lui Diogene.

Filosoful cinic Diogene (412—323 înainte de Chr.) și-a aprins un felinar ziua nămiează mare, cu care cutreera Atena și răspundea acelor care îl întrebau de această ciudățenie: „Caut un om“.

Femeia Cesarului nu trebuie nici bănuită.

Răspuns dat de Cesar într'o împrejurare rămasă vestită. Clodius, tânăr patrician, ambițios și desfrânat, iubia pe Pompeia, nevasta lui Cesar. Într'o noapte, pe când femeile celebrau misterele bunei zeițe, interzisă pentru bărbați, el se furișă îmbrăcat femeeste până în apartamentele Pompeei. Dar fu surprins de către un sclav, care nu cunoștea rostul lucrurilor. A doua zi, faptul acesta îl știa tot orașul.

Dat judecării ca pângăritor al sfințelor taine, Clodius cumpără pe judecătorii și fu achitat.

Cesar se mulțumise să se despărță de nevastă-sa. Chemat ca martor, el răspunse că n'avea nici o cunoștință despre faptele imputate acuzatului. Această declarație păru foarte ciudată și atunci acuzatorul îl întrebă de ce s'a despărțit de soție. El răspunse: *Fiindcă nevasta Cesarului nu trebuie să fie nici măcar bănuită.*

Se face adesea aluzie la aceste cuvinte, spre a da să se înțeleagă că anumite lucruri nu trebuie să fie atinse nici de cea mai mică bănuială.

Femeia să n'o lovești nici cu o floare.

Proverb persan.

Femeilor le place să rupă 'n nepăsare
Și inima ce crește și floarea ce răsare.

V. Alexandri, Ovidiu, IV. 3.

Femeile, măritându-se, câștigă libertatea
pe care o pierd bărbații însurându-se.

V. Eftimiu, Vorbe... Vorbe... Vorbe...

Femeile, și ele sunt tot așa frumoase,
Dar tot așa perfide ca 'n timpuri fabuloase :
Candoarea și constanța... un vâl aeriform!
Surâsul lor adesea îl sorb în voluptate.,
Dar când încep a-mi spune d'amor, d'eter-

[nitate,

Adorm... și dorm... și dorm!..

M. Zamfirescu, Somnolență.

Fenix.

Pasăre fabuloasă despre care se credea
că renaște din cenușa ei. Trăia mai multe
veacuri în deșerturile Arabiei.

Servia ca simbol al nemuririi : Ființă superioară, unică
în felul ei.

Ferește-te deopotrivă de prietenia duș-
manului și de dușmănia prietenului.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Ferice, care poate,
Lăsând a lumii mal,
Cu geniul să 'noate...
Prin naltul ideal!..

V. Alexandri, Marea Mediterană.

Ferice e cel ce poate	Căci norocul dacă
De noroc să aibă	[vine
[parte!	In ceas bun, noroc
Dară și mai fericit	rămâne;
Este cel ce s'a 'ntâl-	Iar norocul din ceas
[nit	[rău
Cu norocu-'ntr'un	N'aibă-l nici dușma-
[ceas bun,	[nul tău!
După cum bătrânii	
[spun.	

Vasile Bumbac (poet bucovinean, a scris pe la 1860—70), balada Piatra Corbului.

Fericirea e ca un ecou: îți răspunde, dar
BCU Cluj / Central University Library Cluj [nu vine.

Carmen, Sylva, Cugetările unei regine.

Fericit acel ce calcă tirania sub picioare!
 Care vede 'n a lui țară libertatea re'nviind;
 Fericit, măreț acela, care subț un falnic
 [soare

Pentru patria sa moare,
 Nemurire moștenind.

V. Alexandri, Deșteptarea României (1848).

Fericiți cei săraci cu duhul, că aceștia
 e împărăția cerurilor.

Matei, V. 3.

Inceputul *Predicii de pe munte*.

Se zice de acei cari știu să se lepede ds bunurile pământeste, iar in ironie când e vorba de acei cari izbuiesc fără multă știință.

**Fie pâinea cât de rea,
Tot mai bine 'n țara mea!**

Gh. Crețeanu (1829—1887), Cântecul străinătății.

Fii bărbat!

Regii, I. 2, 2.

Cuvinte spuse pe patul morții de către regele David fiului său Solomon.

Fii bun, dar ferește-te să nu creadă lumea că poți fi numai bun.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Firul Arianei.

Mijlocul ce ne slujește de călăuză, făclia ce ne luminează mintea în mijlocul greutăților unei întreprinderi sau obscurităților unui sistem.

Ariana, fiica lui Minos, regele Cretei, dete lui Theseu firul cu ajutorul căruia el putu să iasă din *Labirint*, după ce ucisese minotaurul; apoi fu părăsită de dânsul in insula Naxos și se aruncă depe vârful unei stânci in mare.

Vezi: *Labirint*,

Foaie verde de cicoară,
Viața mi-e amară
Departa de țară,..

Poezie populară.

...Fonfii și flecarii, găgăuții și gușații,
Bâlbâiți cu gura strâmbă, sunt stăpânii as-
[tei nații!

M. Eminescu, Satira III.

Formați caractere, iată ce ne lipsește.

Din cuvântarea regelui Carol la inaugura-
rea fundației universitare din București, care-i
poartă numele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fosilă (tombateră).

Se spune în ironie despre o persoană cu
idei înapoiate, despre un lucru foarte vechiu.

Fost-au acest Domn, Radul Vodă, deplin
la toate și întreg la hire; cuvântul ce gră-
ia ca o pravilă era tuturor, judecățile cu
mare dreptate și socoteală fără fățarnie;
cu cinste, iară nimănu cu voie vegheată.

Miron Costin (1630—1691), Letopisețul Țării Moldovei.

Frate de cruce.

Tovarăș pe viață și pe moarte, înfrățit prin
amestecul simbolic al sângelui.

Frăția de cruce e un obicei foarte vechiu atât la noi cât și la popoarele din peninsula Balcanică: Doi tineri înfrățindu-se, jurau să-și dea viața unul pentru altul.

Ei se duceau la biserică în haine de sărbătoare și acolo, la ușa altarului, se înțepa fiecare cu un ac la braț până scotea o picătură de sânge, pe care celălalt o lua cu limba; schimbau apoi armele unele cu altele și spuneau: „Viața ta a mea și sufletul tău al meu“.

**Frumosul e pentru a omului fire;
La cel mai frumos în zadar o s'aspire.**

Ronetti Roman, Radu.

Frunză (foae) verde.

Inceputul cântecelor populare, după care urmează numele pomului, copacului sau plantei ce corespunde subiectului (erotic, tragic sau eroic).

**Frunzele-i cad, sbor în aer, și de crengi se
[deslipesc
Ca frumoasele iluzii dintr'un suflet ome-
[nesc.**

V. Alexandri, Sfârșit de toamnă.

**...Fugară fericire
Imi pare o cerească povestire,
Pe care-am auzit-o, lăcrămând,
Din graiul dulce-al mării picurând.**

P. Cerna, Torquato către Leonora.

Furtuna tot aleargă, nebună, svăpăiată.

Un cer ca de leșie.

Orașul pare mort,

Il înfășoară ceața într'un lînțol de doliu

Și turnuri de castele, înalte catedrale,

În noapte par fantome.

Lumini de felinare sclipesc în depărtare

Ca lame de pumnale.

Al. T. Stamatiud, Simfonie tristă (din „Trămbițe de aur“)

G

Galben ca făclia de galbenă ceară
Ce-aproape-i ardea,
Pe-o scândură veche, aruncat afară,
De somnul cel veșnic Groz' acum zăcea ;
Iar după el nime, nime nu plângea !

V. Alexandri, Groza.

Gata oricând !

Deviza cercetașilor.

Glasul aceluia care strigă în pustiu.

Matei, III. 3.

Cuvintele sfântului Ioan Botezătorul către Evrei cari-l întrebau dacă e Iisus, proorocul Ilie sau alt profet : *Eu sunt, răspunse el, glasul aceluia care strigă 'n pustiu : Ne-teziți căile Domnului !*

El făcea aluzie la predicile sale, în fața mulțimii, în deșert. Se zice greșit despre cineva când nu-i ascultat.

**Gloria străbună pe strămoși cinstește ;
În zadar nepotul cu ea se fălește,
Când e, cum se 'ntâmplă, un om de nimic.**

Gr. Alexandrescu, Pisica și tigrul.

**Gluma să-ți fie ca sarea 'n bucate ; nici
prea prea, nici foarte foarte,**

Anton Pann, Povestea vorbei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Grajdurile lui Augias.

Acesta era rege al Eladei și avea grajduri cu 3000 de boi, ce erau necurățate de 30 ani. Hercule îi le curăți într'o zi, abătând apa a două râuri.

De aceea, când e vorba să se facă o muncă peste măsură de grea, se zice că faci o *muncă herculeană*, pentru care se cere o *putere herculeană*.

Gură de aur.

Foarte elocvent.

Porecla sfântului Ioan.

Gură de om, gură de câine
Cere pâine,
Fii tiran, tâlhar, păgân...
Numai gura s'aibe pâine,
Om sau câine,
Te cunoaște de stăpân!

Al. Deparașianu, Vara la țară.

Gură (avocat) de Târgoviște.
Gură rea.

H

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română,
Să 'nvârtim hora frăției
Pe pământul României!
Iarba rea din holde piară,
Piară dușmanul din țară!

V. Alexandri, Hora Unirii.

Hai și noi pela revoluție!

I. L. Caragiale, Conu Leonida față cu reacțiunea, I. 1.

Han-Tătar.

Hanul tătarilor ; drac, naiba (ecoul groazei lăsată de cruzimile năvălirilor tătărești).

Du-te la Han-Tătar!

Hristos a gonit pe vânzătorii din templul Ierusalimului și ei s'au ascuns în biserica lui.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

I

Iară noi ? noi epigonii ?,, Simțiri reci, harfe
 [zdrobite,
 Mici de zile, mari de patimi ; inimi bătrâne,
 BCU Cluj / Central University Library Cluj [urâte,
 Măști râzânde puse bine pe-un caracter
 [inimic ;
 Dumnezeu nostru : umbra, patria noastră :
 [o frază ;
 In noi totul e spoială, tot e lustru fără bază :
 Voi credeați în scrisul vostru, noi nu cre-
 [dem în nimic !

M. Eminescu, Epigonii.

Iar colo bătrânul dascăl, cu-a lui haină
 [roasă 'n coate,
 Intr'un calcul fără capăt tot socoate și so-
 [coate.

Uscățiv așa cum este, gârbovit și de nimic,
 Universul fără margini e în degetul lui mic !

Căci sub frunte-i viitorul și trecutul se în-
 [cheagă :
 Noapte-adânc' a vecinicieii el în șiruri o
 [desleagă.
 Precum Atlas în vechime sprijinea cerul pe
 [umăr,
 Așa el sprijină lumea și vecia într'un nu-
 [măr.

M. Eminescu, Satira I.

Iar deasupra tuturor va vorbi vr'un mititel,
 Nu slăvindu-te pe tine, lustruindu-se pe el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M. Eminescu, Satira I.

Iar dintre brazi vine urlând,
 Urlând lupul flămând l..

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Iar în lumea asta mare noi, copii ai lumii
 [mici,
 Facem pe pământul nostru mușuroae de
 [furnici :
 Microscopice popoare, regi, oșteni și în-
 [vățați,
 Ne succedem generații și ne credem mi-
 [nunați,

M. Eminescu, Satira I.

Iar în lumea cea comună a visa e un pe-
 [ricol,
 Și de ai cumva iluzii, ești pierdut și ești
 [ridicol.

M. Eminescu, Satira II.

Iartă-le, Doamne, că nu știu ce fac.

Sf. Luca, XXIII, 34.

I-a tăiat nasul,

I-a înfrânat semeția.

În vechea legiuire românească era și tăierea nasului pedeapsă infamantă, iar cel slujit astfel era disprețuit de toată lumea.

...Iată hoardele avane,
 Iată limbile dușmane
 De Gepizi și de Bulgari,
 De Lombarzi și de Avari!
 Vin și Hunii, vin și Goții,
 Vin potop, potop cu toții,

V. Alexandri, Sentinela română.

Iat-o! Plină, despre munte,
 Ese luna din brădet
 Și se 'nalță 'ncet-încet,
 Gânditoare ca o frunte
 De poet.

G. Coșbuc, Noapte de vară.

Iluzia e-a vieții eternă largă poartă,
Și fără ea viața e searbădă și moartă.

Trăian Demetrescu, Poate...

Il văd întreg și totuși taină mi-e
Acest nimic ce vine din ceva !

G. Gregorian, Un fir de praș.

Imi place trădarea, dar urăsc pe trădători,
Cuvinte atribuite de Plutarch lui Cesar.

Impărați, pe care lumea nu pute-a să-i mai
[încapă,
Au venit și 'n țara noastră de-au cerut pământ și apă,
Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te
[înspăimânt,
Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pământ.

M. Eminescu, Satira III (Mircea și Balazed).

Impărecheri ciudate de slove... o cuvinte !
Ce farmec se deșteaptă când vă rostește
[gura...
De n'ați fi fost voi oare, atunci cu ce veș-
[minte
S'ar fi îmbrăcat pe lume și dragostea și
[lura?

D. Anghel, Imn.

Inapoi, Satano!
Cuvintele lui Isus către diavolul.

Sf. Matei, IV. 10.

Se aplice alungând pe cineva sau respingându-i propunerile.

**Încălecai pe-o șca și vă spusei dumniavos-
 stră așa!**

Sfârșitul basmelor române.

**Încep a luci stele, când una câte una,
 Și focuri în tot satul încep a se vedea ;
 Târzie astăseară răsare acum și luna,
 Și cobe câte-odată tot cade câte-o slea.**

I. Hellade-Rădulescu, Sburătorul.

**Încleștând a tale brațe, toată mintea să și-o
 [pierzi,
 Dela creștet la picioare s'o admiri și s'o
 [desmierzi
 Ca pe o marmură de Paros sau o pânză
 [de Corregio,
 Când ea-i rece și cochetă ? Ești ridicol, în-
 [telegi-o...**

M. Eminescu, Satira IV.

In fapta noastră ni-e soarlea
Și viața este tot, nu moartea.

G. Coșbuc, La Paști.

In faptul viu al vieții ne pare drumul lung,
Trei pași de-abia și'n capăt picioarele ajung.

V. Alexandri, Despot Vodă, II. 2.

Inghite, Agachi !

Invitaște comică de a bea, după numele
unui personaj chefliu din plesa.

Agachi Flutur de Alexandri.

Ingrașă porcul la Crăciun.

Nu face lucrul la timp, îl face prea târziu

...Ingroapă-ți sufletu 'n pământ:

Spini veștezi îi vor crește pe mormânt,
Că frunze 'nfipte 'n vânt ca niște ghiare.

Și-ascute Timpul coasa lângă tine.
Dă pinteni morții. E târziu de-acum.
Ingroapă-ți inima în drum.
Nu zăbovi. Tăcerea vine.

Alex. A. Philippide, Indemna la drum.

...Inimile vor viață,
Nu se plâng așa 'n neștire,

Cerșind pietrelor iubire,
Și foc sloiului de gheață.

M. Vlahuță, Nu-i de-ajuns.

...In lumea asta mare noi, copii ai lumii,
[mici,
Facem pe pământul nostru mușuroae de
[furnici.

M. Eminescu, Satira I.

In lumea asta sunt femei
Cu ochi ce isvorăsc scânteii...
Dar, oricât ele sunt de sus,
Ca tine nu-s, ca tine nū-s!

M. Eminescu, De ce nu-mi vii ?...

...In lumea cea comună a visa e un pericol,
Și de ai cumva iluzii, ești pierdut și ești
[ridicol.

M. Eminescu, Satira II.

In Moldova au cei mici despre cei mari
acest obicei de pier fără județ, fără vină
și fără seamă. Singuri cei mari judecători,
singuri părăși și singuri plinitori legii.
Și de acest obicei Moldova nu scapă...

Gr. Urechie, Moldovenii și viața lor.

In tainele naturii e lege ca să shoare
Amurgul către noapte, aurora către soare.

V. Alexandri, Fântâna Blanduziei I, 6.

Injeleptul Solomon.

Vezi: Judecata lui Solomon.

Intr'o sală 'ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronul Mircea încărcat de ani.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In vaduri ape repezi curg
Și vuet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.

G. Coșbuc, Mama.

In ziua aceea s'au desfăcut izvoarele a-
dâncului și jghiaburile cerului s'au deschis.

Biblia, Facerea. cap. VII (descrierea potopului).

In ziua cea de judecată,
Când, față în cer cu Domnul sfânt,
Latina gint' a fi întrebată
Ce a făcut pe acest pământ,
Ea va răspunde sus și tare:
„O! Doamne 'n lume cât am stat,

„In ochii săi plini de admirare
„Pe tine te-am reprezentat!“

V. Alexandri, Cântecul Iatinei ginte.

Iubirea e tare ca moarlea,

Impăratul Solomon, Cântarea Cântărilor 8, 6.

Iubirea, sete de viață,

Tu ești puterea creațoare,

Sub care inimile noastre

Renasc ca florile în soare.

Al. Vlăhușă, Iubire.

J

Jidovul rătăcitor.

Vezi: Ahasverus.

Judecata lui Paris.

Expresie întrebuințată, când e vorba de o dispută în privința frumuseții unei femei.

Mitologia spune că Paris, fiul lui Priam și al Hecubei, dăte Venerei premiul frumuseții disputat de Minerva și Junona; el răpi pe Elena, soția lui Menelau, ceea ce deslășuie războiul Troiei, în care fu ucis.

Vezi: Mărul discordiei.

Joi după Paști.

Nici odată.

Judecata lui Solomon.

Regii I. 3,16—28.

A rămas vestită hotărîrea lui Solomon într'o ceartă dintre două femei pentru un copil, despre care fiecare pretindea că e al ei.

Se mai zice *Înțelepciunea lui Solomon* sau *Înțelept ca Solomon.*

Jugul aduce mântuirea precum furtuna liniștea.

Al. Russo, Cântarea României.

L

La apa Vavilonului, Jelind de sora Domnului,

Mitropolitul Dosoftei (1630—1711), Psaltirea.

Inceputul unuia din cei mai frumoși psalmi, privitor la robia din Babilon. Se citează spre a se arăta trista soartă a exilaților, prizonierilor, etc.

Labirint.

Incălcirea ișelor unor afaceri, mare încurcătură, drumuri încrucișate pe unde umbli a-nevoe.

Labirintul era un edificiu clădit de către arhitectul Dedal în Creta.

El cuprindea foarte multe galerii, din care se putea ieși cu greu.

Se mai zice și *dedal*, după numele arhitectului care a construit labirintul.

Vezi: *Firul Ariadnei.*

La Calendele grecești.

La Sf. Așteaptă, niciodată,

La ce statornicia părerilor de rău,
 Când prin această lume să trecem ni-e
 Ca visul unei umbre și umbra unui vis?
 [scris

M. Eminescu, Despărțire.

Lacrima e un leac al firii. E prisosul de
 simțire, care nu mai încupe în pieptul o-
 menesc,

Ronetti Roman, Manasse, actul IV.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La D-zeu nimic nu-i cu neputință.

Luca I, 37.

Cf. La noi și la D-zeu nimic nu-i cu neputință.

La fapte bune puțini s'adună;
 Mult pot puțini buni împreună.

Iancu Văcărescu, Floarea la închisoare.

La gât purta o cruce, simbol de sărăcie,
 Și 'n inimă durerea, eternă bogăție
 A celor ce pe lume se zic desmoșteniți.
 Vai! negreșit aleșii sunt cei nefericiți!

N. Nicoleanu (1833--1871), O victimă.

La 'nceput pe când ființă nu era, nici ne-
 [ființă,
 Pe când totul era lipsă de viață și voință,
 Când nu s'ascundea nimica, deși tot era
 [ascuns,
 Când pătruns de sine însuși odihnea cel
 [nepătruns,
 Fu prăpastie? genună? Fu noian întins de
 [apă?
 N'a fost lume pricepută și nici minte s'o
 [priceapă,
 Căci era un întuneric ca o mare făr' o
 [rază,
 Dar nici de văzul nu fuse și nici ochiu care
 [s'o vază.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M. Eminescu, Satira I.

L-a înțărcat Scaraoțchi!

E foarte șirel.

În Moldova, Scaraoțchi e căpetenia dracilor.

La noi sunt codri verzi de brad
 Și câmpuri de mătasă;
 La noi atâția fluturi sânt
 Și-atâta jale 'n casă.
 Privighetori din alte țări
 Vin doina să ne-asculte;
 La noi sânt cântece și flori;
 Și lacrimi multe, multe...

Oct. Goga, Noi.

La orice treabă de Stan-Pătitul întreabă.

Anton Pann.

La Paris, în Londra, 'n Viena,

Dela Sena

Pân' la marea de Azof,

Vede toată învățătura

Că e gura

Și stomacul filosof!

Al. Deparațianu, Vara la țară.

L'a Paștile cailor.

La Sf. Așteaptă, niciodată.

L-a prins cu ocaua mică.

S'a dat de gol, l-a prins asupra faptului,

Această zicătoare a rămas din vremea Fanarioților, când măcelarii și brutarii, prinși înșelând la cântar erau țintuiți în pragul prăvăliei lor de sfârcul urechii.

La răspundere nu se poate trimete, ca la lucru, orice slugoiu.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Lăsând ale lumii mare

Cinsti, nădejdi și fumuri seci,

Amăgiri cu 'ncredințare,

Vrăjmași calzi, prieteni reci.

I. Văcărescu, Primăvara amorului.

Lăsați copiii să vie la mine, că a lor e
împărăția cerurilor.

Sf. Matei, XIX. 14.

La Sf. Așteaptă.

La calendele grecești, niciodată.

La steaua care-a răsărit
E o cale-atât de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

M. Eminescu, La steaua...

La străini am stat la masă
Și cu ei m'am ospătat;
Dar gândind la mine-acasă,
Lacrimi râuri am vărsat,

Gh. Crețeanu, Cântecul străinătății.

Latina gintă e regină
Intr'ale lumii ginte mari:
Ea poartă 'n frunte o stea divină
Lucind prin timpii seculari.

V. Alexandri, Cântecul ginteii latine.

La toate țările urâtă este tirania.

Miron Costin.

L-a trecut Dunărea!

L-a înjurat cumplit, l-a amenințat grozav.

L-a trecut sub furcile claudine.

L-a silit să primească condiții umiltoare,

L-a umplut de Filipești.

Ironic: L-a pricopsit.

Laurii lui Miltiade nu mă lasă să dorm.

Răspunsul dat de generalul atenian *The-
mistocle* (527—460 în. de Chr.) prietenilor săi,
cari — după lupta dela Marathon — îl vedeau
adesea dus pe gânduri.

Cuvintele acestea au rămas deviza unei emulațiuni
nobile, dar mai adeseaori a invidiei.

Câteodată se reamintesc și în ironie sau în glumă.

La voi aleargă totdeauna.

Trudit-mi suflet să se închine;

Voi singuri străjuți altarul

Nădejdi mele de mai bine.

Al vostru-i plânsul strunei mele:

Creștini ce n'aveți sărbătoare,

Voi cei mai buni copii ai firii,

Urziți din lacrimi și sudoare.

Oct. Goga, Plugarii.

Libertatea este fiica celui mai de jos popor,
Al ei leagăn e bordeiul și acasă-i pe ogor.

Ronetti Roman, Radu.

Locuința mea de vară

E la țară :

Acolo eu voi să mor

Ca un fluture pe floare,

Beat de soare

Și parfum încântător !

Al. Deparașianu, Vara la țară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lovitură de trăznet.

Nenorocire neașteptată.

Lumea ce ai fost visat-o neaflând'o nicăi-
[rea,
Caută-ți în tine însuși liniștea și fericirea.

Al. Vlahuță, Liniște.

...Lumea-i cum este, și ca dânsa suntem noi.

M. Eminescu, Epigonii.

Lumea 'ntreagă stă 'n mirare !

Țara-i mică, țara-i tare,

Și dușmanul spor nu are !

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

Lumea noastră e un mare
 Stârv din care
 Mii de bestii se nutresc.

Al. Deparaștanu, Vara la țară.

Lumea răvășită se întocmește iarăși, dar
 cu încetul și cu durere mare; neamurile
 trec prin ispite și cercări, până ce intră
 priceperea într'insele și se înțeleg; așa și
 ferul numai prin foc se înmlădie, se nete-
 zește și se face strălucitor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Al. Russo, Cântarea României.

Luminează-te și vei fi;
 Voește și vei putea.

De pe frontonul *Românului* lui C. A. Rosetti.

...Lună tu, stăpâna mării, pe a lumii boltă
 Și gândirilor dând viață, suferințele întu-
 neci.

M. Eminescu, Satira I.

Luncă, luncă, dragă luncă! raiu frumos al
 țării mele,

Mândră 'n soare, dulce 'n umbră, tainică la
[foc de stele !

.....
 Umbra ta răcoritoare, adormindă, parfu-
 [mată,
 Stă aproape de lumină, prin poene tupi-
 [lată,
 Ca o nimfă pânditoare de sub arbori în-
 [floriți,
 Ea la sânul ei atrage călătorii fericiți.

V. Alexandri, Lunca din Mircești.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lupi în piele de oae.

Matci, VII, 15.

Se întrebăntează, când vorbești de oameni prefăcuți
cari umblă cu duhul blândeții până își fac mendrele.

**Lupta întărește pe cel slab și primejdia
mărește pe cel tare...**

Al. Russo, Cântarea României.

**Mai am un singur dor:
In liniștea serii,
Să mă lăsați să mor,
La marginea mării.**

M. Eminescu, Mai am un singur dor.

**Mai bine 'este moarlea cu cinste decât
viața cu amar și ocară.**

Invățăturile lui Neagoe.

**Maica Roma cea bătrână
Mi-a pus arma asta 'n mână,**

V. Alexandri, Sentinela Română.

**Mai multă fericire vom găsi într'o supu-
nere voloasă întâmplărilor vieții decât dacă
ni s'ar împlini dorințele toate: de câte ori**

realitatea n'a fost cea mai crudă desamă-
gire a speranței?

Adina Gr. Olăreșcu-Cugetări

— Mă înșal' auzul ori eu am un vis?
Capul ce se pleacă paloșul nu-l tale,
Dar cu umilință lanțu 'l-încovoae!

Doamne, tu ai dreptul a schimba 'n mor-
[mânturi,

Pentru neatfârname, oameni și pământuri;
Dar nu ai p'acela ca să-i umilești!

Poși ca să-i sfărâmi, dar nu să-i robești!

Dacă mâna-ți slabă sceptra-ți o apasă,
Altuia mai harnic locul tău îl lasă.

D. Bolintineanu, Daniil Sihuștru.

De obicei se citează numai primele trei și ultimela
două versuri.

Mai nebun e omul cel nepăsător
Ce scapă dintre brașe-i norocul fugător.

V. Alexandri, Fântâna Blanduziei.

Mama (ciuma) pădurii.

Ființă urâtă și spălmântătoare.

Legende de spun că mama pădurii e o zână, care, sub
forma unei babe gârbovite, pânđește la marginea codru-
lui pe cei rățaciți, îi ademenește și-i ucide.

Mama pentru-al ei copil are scumpe des-
 [mierdări,
 Are inimă cu ochi, are ochi cu sărutări;
 Plânsul lui e plânsul ei; orice 'l doare, pe
 [ea doare.
 Ea trăește pentru el; când el moare și ea
 [moare.

V. Alexandri, Mărgărinta din Muscel.

Mâna, care a dorit sceptrul universului și
 [gânduri
 Ce-au cuprins tot universul, încap bine 'n
 [patru scânduri.

M. Eminescu, Satira I.

BCU-Cluj / Central University Library Cluj

Mana din pustie.

Hrană miraculoasă, pe care Dumnezeu o
 trimise din cer evreilor în deșerturile Arabiei.

Biblia, II, 21, 24.

Prin extensiune: Aliment îmbelșugat și ieftin.

Figurat: Belșug, spor, folos. *Mavă cerească*, hrana sufletului.

Mândruliță dela munte,
 Ce nu treci colea pe punte,
 Să te strâng la pieptul meu?
 Că te-aș face, zău, puicuță,
 Să urăști a ta căsuță,
 Și să uiți pe Dumnezeu.

V. Alexandri, Mândruliță dela munte.

Mane, tekel, fares,
Cântărit, numărat, împărțit.

Cartea lui Daniil, cap. V.

Amenințare profetică pe care o mână nevăzută a scris-o pe pereții sălii în care Baltazar se deda la ultima sa orgie, în timpul când Ciru intra în Babilon.

Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rău mă strânge,
Viața mi se stinge.

V. Alexandri, Mănăstirea Argeșului.

Mare om acel ce n'are nevoie de nimeni!
Dar vai de acela de care au nevoie foarte mulți!

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Mărul discordiei.

Pricină de ceartă, de neînțelegere.

Discordia, zeiță răufăcătoare, fiica Noptii și sora lui Marte, fu alungată din cer de către Jupiter. Furioasă că n'a fost poștită la nunta lui Peleu cu Thetis, aruncă un măr de aur în sala ospățului, în care se aflau Junona, Minerva și Venera. Acel măr urma să fie dat celei mai frumoase dintre cele trei zeițe. Paris, fiul lui Priam și ai Hecubei, dete Venerei mărul de aur.

Din această legendă mitologică vin expresiile *Mărul discordiei* și *Judecata lui Paris*.

Expresia «mărul discordiei» se găsește întâia oară în Justinus (XII, 15, XVI, 3); iar «judecata lui Paris» în *Enaida* lui Virgiliu (I, 27).

Matusalem.

Patriarh evreu, care a trăit 969 de ani.

Biblia.

A îmbătrâni ca Matusalem. E un Matusalem.

Mergi în calea datoriei, dacă 'n pace vrei
[să mori;
Căci mărirea pământească este-o umbră
[trecătoare,
Fericirea are aripi și din creangă 'n creangă
[sboară.

Ronetti Roman, Radu.

Mergi și strânge oastea, pentru țară mori,
Și-ți va fi mormântul coronat cu flori.

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

Microscopice popoare, regi, oșteni și în-
[vățați,
Ne succedem generații și ne credem mi-
[nunați.

M. Eminescu, Satira I.

Mie dați-mi valea verde,
 Unde pierde
 Omul negrele gândiri,
 Unde-ți uiți de infamia
 Și sclavia
 Auritelor zidiri!

Al. Deparașianu, Vara la țară.

Mihnea 'ncalecă, calul său, tropotă,
 Fuge ca vântul,
 Urlă pădurile, fâșie frunzele,
 Geme pământul...

D. Bolintineanu, Mihnea și baba.

Minuni în vremea noastră nu văd a se mai
 [face;
 Dar că vorbiau odată lemne și dobitoace,
 Nu rămâne 'ndoială; pentru că de n'ar fi,
 Nici nu s'ar povesti.

Gr. Alexandrescu, Toporul și pădurea.

Se citează de obicei numai primul vers.

Mișelul rabdă... omul viteaz nu-î răbdător:
 Cu brațul lui de sineși el e liberator.

V. Alexandri, Despot-Vodă V. 4.

Moară tonjii în palate;
 Imbrăcate
 În covoare d'Ispahan;
 Ei, ce chem pietrele triste
 Ametiste
 Și părinte — pe tiran.

Al. Deparașianu, Vara la țară.

Moartea nu va să știe
 De averi, de bogăție.

Moartea nu vine când o chemi,
 Ci te ia când nu te temi.

Moarte tirană, tu iei din lume,
 Pe cei mai tineri, cei mai frumoși,
 Zmulgi copilașii de lângă mume,
 Cruși pe bătrânii neputincioși!

Al. Deparașianu, Elegie.

Moș Teacă.

Porecla ofițerilor, cari țin prea mult la ve-
 chile deprinderi și reguli militarești.

Mucenicii sângelui tău n'au zis oare: Și
 Domnul va scula pe unul dintre voi care
 va așeza pe urmașii voștri în volnicia și
 puterea lor ?...

Al. Russo, Cântarea României.

Multe bunuri are omul ;
 Dar virtutea cea mai mare
 E să nu se fie mândru
 Cu virtuțile ce are.

G. Coșbuc, Puntea lui Rumi.

Mult e dulce și frumoasă
 Limba ce-o vorbim !

.
 O vorbiți, scriți românește,
 Pentru Dumnezeu !

Gh. Sion (1821—1892), Limba românească.

Multe flori sunt, dar puține
 Rod în lume o să poarte:
 Toate bat la poarta vieții ;
 Dar se scutur multe moarte.

M. Eminescu, Criticilor mei.

Mulți chemați, puțini aleși.

Matei XX, 16 ; XXII.

Insemnează : din câți sunt chemați să îndeplinească
 o misiune, puțini corespund așteptărilor.

Muscălește-om învăța Limba când ni s'o tăia,

Cântec popular.

Basarabeni, —cu toate silințele rușilor de a-i desnaționaliza în cei 106 ani cât au stăpânit pe nedrept acea provincie, —și-au păstrat foarte bine limba și obiceiurile strămoșești. Ei aveau un cântec, ce cuprinde versurile de mai sus.

N

N'am putut pentru ca s'o tratez cu refuz.

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă I. 1.

E una din numeroasele ironizări ale graiului mahalagiilor bucureșteni, ironizări foarte numeroase în comedia aceasta.

**Năpasta când te-ajunge, te ajunge ori și
[sunde,
Oricât te temi de dânsa și oricât te-ai as-
[cuinde !...**

Victor Eftimiu, Cocoșul negru.

**...Narcis, [văzându-și fața în oglinda sa, iz-
[vorul,
Singur fuse îndrăgitul, singur el îndrăgi-
[torul.**

M. Eminescu, Călin.

N'aude, n'a vede (n'a greul pământului).
Tont, năuc.

Numele unui erou în basme.

N'avem oști; dară iubirea de moșie, e un
[zid,
Care nu se înfiorează de-a ta faimă, Ba-
[iazid!

M. Eminescu, Satira III.

Nebun acel ce vede trecând o fericire
Și nu-i așine calea s'o prindă cu grăbire!

V. Alexandri, Fântâna Blanduziei I. 5.

!Nectar și ambrozie. !

Băutură și hrană delicioasă ale zeilor din
Olimp.

Ambrozia făcea nemuritori pe cei cari o
gustau.

!Omer, Odyseca V. 93.

Figurat: Mâncări și băuturi rare, nespuse de gustoase.

Ne dase nume de curcani

Un hătru bun de glume,

Noi am schimbat lângă Balcani,

Porecla în renume.

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

Nenorocirile vin una după alta.

Hezekiel, 7, 5.

Un proverb francez spune, că o nenorocire nu vine niciodată singură.

Nici o viclenie n'o întrece pe-acea femeii.

Sirach, 25, 28.

..Nimărui de veci nu-i dată fericirea pe pă-
[mânt.

Dumnezeu trece făclia dragostei din mână
[n mână.

Noaptea cade grea și rece peste inima bă-
[trână.

Al. Vlahuță, Ce te uiți cu ochii galeși?

Nimic nou sub soare.

Solomon, 1, 9.

Tot ce este a mai fost.

Nu e nou nimic sub soare,

Nu e nou nimic;

Bea, mănâncă, doarme, moare,

Și mare și mic.

Al. Deparațianu, Nihil novi sub sole.

Nimic nu-l mai de răs ca plânsul
În ochii unui luptător.

O luptă-i viața ; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

G. Coșbuc, Lupta vieții (gazel).

Noi alergăm, sburăm spre o rază sfântă,
Pe care-am vrea s'o coborâm în viață ;
Dar ceă mai slabă piedică ne 'nghiață,
Și numai gândul luptei ne 'nspăimântă...

P. Cerna, Floare și genune.

Noi citim luptele voastre, cum privim ve-
[chia armură,
Ce un uriaș odată în războae a purtat ;
Greutatea ei ne apucă, trece slaba-ne mă-
[sură,
Ne 'ndoim, dac' așa oameni într'adevăr au
[stat.

Gr. Alexandrescu, Umbra lui Mircea la Cozia.

Noi, frații tăi, potaie ?
O să-ți dăm o bătaie,
Care s'o pomenești.

Gr. Alexandrescu, Câinele și cățelul.

E ironizarea parvenitului, căruia i-e rușine cu rudele
sărace.

Noi ne-am duce, tăcând, robia grea,
 De n'ar fi cruzi să rădă, când plângem,
 O vorbă, o privire ce ne-ar pricepe chinul
 Atunci în noi revolta nu și-ar înfige spinul
 Și 'n ceasul de pe urmă al vieții i-am ierta'

P. Cerna, Către pace.

Nu aurul este bogăția neamurilor, nu neavutul este sărăcia oamenilor. — Avuțiile de aur sunt peritoare; sărăcia harnică e o bogăție ce nu se răpește; muncă e o bogăție veșnică.

Al. Russo, Cântarea României.

Nu cerceta aceste legi,
 Că ești nebun, când le înțelegi!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Nu de moarte mă cutremur, — ci de veșnicia ei...

Al. Vlahuță, Din prag..

Nu-i ajungi nici cu prăjina la nas.

De fudul ce-i, nici nu mai poți sta de vorbă cu el.

Nu-i fiu al luminii, nu-i domn al plăcerii,
 Zadarnic se crede un munte atomul—
 Doar oaspe vremelnic la masa durerii
 E omul.

C. Moldovan, Sacra fames.

Nu-i nimic al nostru decât mormântul rece,
 Și el ca noi devine un putregai ce trece!

V. Alxandri, Despot-Vodă, V. 4.

Nu 'nvie morții—e 'n zadar, copile!

M. Eminescu, Sonet.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nu-i plânsul unei inimi numai
 Și-al unei clipe trecătoare,
 Ci neamul nostru 'ntreg își cântă
 Durerile de care moare!

O Carp, Doina.

Numai noi să n'avem falșii noștri l...

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută III, 5.

Oratorul dela, întrunirea publică din provincie, luat de curent și proslăvind virtuțile cetățenești, uită în totul avântului patriotic că falșimentul nu-i o virtute și proslăvește un delict.

Numai omu-i schimbător,
Pe pământ rătăcitor...

M. Eminescu, Revedere.

Nu, nu te-aștepta să-ți fie cu flori calea se-
[mănată,
Munca de artist e crudă și e trist' a ei răs-
[plată.

Ai. Vlahuță, Liniște.

Nu prea e dus pe la biserică.
Nu se teme de nimeni, nu ține seamă de
nimic.

Nu spera când vezi mizerii
La izbândă făcând punte,
Te-or întrece năărăii.
De-aj fi cu stea în frunte.

M. Eminescu, Glossă.

...Nu știi ce otrăvire
Ascund unele plante sub mândra înflorire.

V. Alexandri, Ovidiu III, 3.

Nu știu cum se urmează, nu pricep cum se
[poate,
Dar văd că cei puternici oriunde au drep-
[tate.

Gr. Alexandrescu, Dreptatea leului.

Nu ştiu gândirea-mi în ce să-o sting :
Să râd ca nebunii ? să blestem ? să plâng ?

M. Eminescu, Mortua est.

Nu sunt vremile sub cârma omului, ci
bietul om sub vremi.

Miron Costin.

Nu-ţi tăvăli talentul prin saloanele bogate,
Unde capul nu gândeşte, unde inima nu
[bate,
Decât după o anumită şi stupidă învoială,—
Unde omul i-o păpuşă şi viaţa o spoilă !

Al. Vlaşuţă, Linişte.

Nu uita că doamna are minte scurtă, haine
[lungi.

M. Eminescu, Dalila.

O aripă de gază, un sunet și-o lumină,
Au stârnit și totuși atâția uriași,
Făcuți să 'nfrunte vremea, s'au prefăcut
[ruină
Și-au dispărut din lume fără a lăsa urmași.

D. Anghel, Cântecul greerelui.

Obiceiul pământului,

Drept stabilit de us și având uneori putere
de lege; legi nescrise, transmise prin tra-
diție.

La noi, obiceiul pământului a ținut până
la Condicile lui Calimach și Caragea (1817).

Se spune adeseori în ironie, când e vorba de năra-
vuri, ale slujbașilor mai ales.

O biruință à la Pyrrhus.

Astfel se numește o izbândă prea scump
plătută.

După câștigarea luptei dela Asculum (279 înainte de Chr.) Pyrrhus, regele Epirului, a exclamat: Încă o biruință ca aceasta asupra Romanilor și suntem pierduți!"

Ochi au și nu văd, urechi au și nu aud.

Cuvintele acestea caracterizează idolii popoarelor. Ele s'aplică aceloră, cărora o cauză oarecare le întunecă judecata.

Psalmi, 115, 5. 6.

Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte.

Pedeapsa trebuie să fie în raport cu greșeala; vinovatul trebuie să sufere legea talionului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Biblia, II, 21, 24.

**O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile
[de traiu,
Pân' ce-oiu strivi toți lupii, toți șerpii de
[pe plaiu!**

V. Alexandri, Dan căpitan de plaiu.

**O! farmec al prunciei, putere, blând mister!
Când ne zâmbesc copiii, fug norii de pe cer.
Un prunc în fașe este precât un zeu de
[mare,
Cu cât el e mai fraged, cu atât el e mai
[tare.**

V. Alexandri, Ovidiu III, 2.

O, fericire, cum te știi acum
 Că 'n tot ce-avem, ești tot ce nu se poate!
 Tu nu poți fi nimic, deși din toate
 Simțim că te înalți ca un parfum.

G. Gregorian, Fericirea.

Oh, omule, ești înșelat
 În toate câte crezi!

G. Coșbuc, Ideal.

O lacrimă e-o lume de tainice dureri,
 Ce sunt și 'n corp și 'n suflet și nu sunt
 [nicăeri.

D. Zamfirescu, Harpista.

O mamă, dulce mamă, din negura de vremi,
 Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi.

M. Eminescu, O mamă...

Om̃cu stea în frunte:

Favorizat de noroc, predestinat.

...Omul a rămas statornic
 Visării lui: s'atingă cerul!
 Cioplește stânci, călește fierul,

Omoară fiara cu-un grăunte
Și trece 'n car de foc prin munte, —
Dar tot nu este fericit !

V. Demetrius, Satlan.

Omule, slabă ființă și la patimi cu plecare,
Unde ți-i înțelepciunea, unde ți-i mîntea cea
[mare ?
De te 'nalți și siori cu mîntea la tronul
[Dumnezeirii,
De măsori pămînt și ceruri și pătrunzi tai-
[nele firii, —
Nu te 'ngâmfa : că ești țărna pe care o poartă
[vântul ;
Ci te plînge, că în patimi tu singur ții
[sapi mormântul !

C. Conachi (1777—1849), Omule slabă ființă.

...Omul la ceruri capu-și ridică
Chiar înaltele stele ar lua fără frică —
Rămîne însă neîncetat
De-a sa fericire un pas depărtat !

Ronetti Roman, Radu.

Omule nu trăește numai din pîne.

Biblia, V 8, 3.

Inseamnă că omule trebuie să-și cultive și mîntea.

O, nesățioasă hirea omului, spre lăfire și
avuție oarbă; precât se mai adauge, pre
atâta rămnește! Poștele omului n'au holar;
având mult, cum n'ar avea nimica îi pare;
pe cât îi dă Dumnezeu nu se satură; având
bun al său, și la altuia bun a-l cuprinde
cască; și așa lăcomind la al altuia, sosește
de perde și al său.

Miron Costin, Letopisești.

Onoarea mea de familist.

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă I, 1.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Operația a reușit, dar bolnavul a murit.

Se zice în ironie, când e vorba de un chirurg nepri-
ceput, iar prin extensiune, de orice afacere neizbutită.

O povăț e un petic alb pe o hârtie nea-
gră, e voința străină altoită pe un suflet
străin,

Ronetti Roman, Manasse I.

Opoziție miluită.

Calificativul grupării junimiste, care pri-
mise locuri în parlament sub liberali, pela
1884.

O rămâi, rămâi la mine, tu cu viers duios
 [de foc,
 Sburător cu plete negre, umbră fără de
 [noroc,
 Și nu crede că în lume, singurel și rătăcit,
 Nu-i găsi un suflet tânăr ce de tine-i în-
 [drăgit.

M. Eminescu, Călina

Oreste și Pilade.

Nume ce se dă la doi prieteni nedespărțiți.

Oreste era fiul lui Agamemnon și al Clytemnestrei. În unire cu soră-sa Electra omori pe mama lui spre a răzbuna uciderea tatălui său. Achitat de aeropag, ajunse regele Lacedemoniei.

Prietenia sa pentru Pilade, căruia îi dădu în căsătorie pe Electra, a rămas proverbială.

Oricât te știm ce ești, o, tu risipa
 De-ademeniri ce 'nfrigurează clipa,
 Noi toți, tărând de-avalma nimicirea;

Fugi-vom după tine rând pe rând;
 Iar tu vei râde într'una, alergând,
 Ca să rămâi de-apuri fericirea!

G. Gregorian, F. ...

Orice poet, ca rege-i prost;
 Dar ca poet e orice rege

Un geniu cum puțini au fost —
Și să 'nțelege:
Când moare Nero, el e trist,
Nu ca 'mpărat, ci ca artist.

G. Coșbuc, Poet și critic.

Orice-ți iartă cineva, numai un lucru nu:
să fii mai mare decât dânsul.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Ori să se revizuiască, dar să nu se schimbe
nimic; ori să nu se revizuiască, dar atunci
să se schimbe pe ici pe colo,

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută III, 1.

Marele nostru satiric ridiculizează în chipul acesta
lipsa de logică a unor oratori dela întrunirile publice.

Oriunde vei merge să calci, o tirane,
Să calci pe-un cadavru și 'n visu-ți să-l vezi!
Să strângi tu în mâna-ți tot mâini diafane,
Și orice ți-o spune, tu toate să crezi.

Să crezi că ești geniu; să ai zile multe
Și toți ai tăi moară, iar tu să trăești!
Și vorba ta nimeni să nu o asculte,
Nimic să-ți mai placă, nimic să dorești!

D. Bolintineanu, Mihnea și baba (Blestemul).

Ori vorbește cum ți-e portul, ori te poartă
cum ți-e vorba.

Nu te preface, nu umbla cu viclenii.

O! soartă schimbătoare ce râzi de ome-
[nire!

Nebun cine se 'ncrede în tine cu orbire!
Nebun cine se urcă pe-al mantelului suîș.
Prăpastia-l așteaptă cu adâncu-i prăvăliș!...

V. Alexandri, Despot-Vodă II. 1.

O soțietate fără prințipuri, va să zică că
nu le are!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută I, 3.

O te-admir, progenitură de origine romană!

M. Eminescu, Satira III.

O temniță adâncă mi-e locuința;
Prin dese, prin negre zăbrele de fier
O rază pierdută îmi spune flința
Cerescului soare, seninului cer.

Gr. Alexandrescu, Ucigașul fără voc.

Otravă e 'n cuvântul avântător în lupte,
Ce-l trâmbiță monarhul de glorie flămând,
Otravă e 'n speranța trezită 'n fețe supte
De înțelepți slugarnici ce țin norodul blând!

C. Moldovanu, Răzvrățiții.

P

Păcală.

Om glumei și batjocoritor.

Păcală e bufonul din basme, tipul prostiei și al viclieuiei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Păcatele tinerețelor.

Psalmii, 25, 7.

Titlul unui volum de C. Negruzzi.

Pacea aduce legea care cheazășuește, iar nu asuprește., legea, rod al slobozeniei... legea care apără pe cel slobod de nedreptate și nu apasă pe sărmanul în folosul bogatului... Și multă vreme erau numai oameni fericiți, căci nelegiuirea nu era cunoscută și cei bogați și cei mai tari nu făceau ei singuri legea după cum le venea lor mai bine și nu călcau dreptul altuia.

Al. Russo, Cântarea României.

Pace vouă!

Sf. Luca, XXIV. 36.

Palid convoi, pierdut, uitat,
 Coloană funerară,
 Ea poartă 'n frunte un stigmat...
 Amorul sfânt de țară!
 O! sfânt, sublim, ceresc amor,
 Câți pentru tine mor!

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Pământul nostru-i scump și sfânt,
 Că el ni-e leagăn și mormânt:
 Cu sânge cald l-am apărat,
 Și câte ape l-au ădat
 Sunt numai lacrimi ce-am vărsat —
 Noi vrem pământ!

G. Coșbuc, Noi vrem pământ.

Până aici, mai departe nu!

Iov, 38, 11; Schiller, Hoții II, 1.

Ct. Hoții de Schiller II, 1.

Până 'n pânzele albe.

A urmări sau prigoni pe cineva până la moarte.

Parcă ar fi vremea d'apoi!
Ca și când ar fi sfârșitul lumii!

Parigorie de om bolnav.
Se zice despre aceia, cari se amăgesc cu
visuri deșarte.

Părinții mănâncă aguridă și fiilor li se
strepezesc dinții.

I. Creangă.

Autorul prezintă astfel într'o admirabilă formă popu-
lară teoria eredității, după care copiii suferă urmările
păcatelor săvârșite de părinți.

Unul face și altul pătimește.

Patima trece, muștrările rămân.

Ronetti Roman, Manasse, IV.

Patria e aducerea aminte a copilăriei...
coliba părintească cu copacul cel mare din
pragul ușii, dragostea mamei... plămăzuirile
inimii noastre... locul unde am iubit și am
fost iubiți.

Al. Russo, Cântarea României.

Pe-aici nu se trece!

Exprimă virtutea civică a poporului conștient că apără
un drept sfânt.

Expresiune care probabil se va folosi și în cazuri când n'ar fi vorba numai de pământ, cum ar fi de pildă în sensul propriei persoane: *peste minc nu 'se trece*, sau: *nu uita, că trebuie mai întâi să treci peste mine.* Expreslunea aceasta a căpătat o importanță istorică în urma bătăliei dela Marna: *On n'y passe pas!* La noi e cunoscută în urma luptelor dela Mărășești, unde ostașii noștri au proclamat lozinca: *Pe-aici nu se trece*, care va rămâne una dintre vestitele locuțiuni românești.

**Pe-al nostru steag e scris unire:
Unire 'n cuget și 'n simțiri.**

A. Bârsan, Pe-al nostru steag

**Pe-a visului ușoară aripă,
Eu când mă pierd,—le uit pe toate;
Dar toate vin și trec în pripă,
Pe-a visului ușoară-aripă!**

I. Boniface-Hétrat, Triolette.

**Pe bănci de lemn în scunda tavernă mo-
[horâtă,
Unde pătrunde ziuă printre ferești murdare,
Pe lângă mese lungi stătea posomorâtă,
Cu fețe 'ntunecoase, o ceată pribegită,
Copii săraci și sceptici ai plebei proletare,**

M. Eminescu, Impărat și proletar.

**Pe când nu era moarte, nimic nenumitor,
Nici simburul luminii de viață dătător,**

Nu era „azi“, nici „mâne“, nici „eri“, nici
 [„totdeauna“,
 Căci „unul“ erau toate și „totul“ era una.

M. Eminescu, Rugăciunea unui dac.

Pe cea câmpie lungă a cărei tristă zare
 Sub cer, în fund, departe, misterios dis-
 [pare,
 Nici casă, nici pădure, nici râu răcoritor,
 Nimic nu 'nveselește pe bietul călător...

V. Alexandri, Bărăganul.

Pe crengi aceleași cuiburi vechi de ciori
 Pe care, sara, le frământă vântul!
 Și soarele! s'a dus de-atâtea ori,
 Ca astăzi, să înconjure pământul!..

Știi pe de rost și crengi, și vânt, și ciori..

Alex. Al. Philippide, Berceuse (din „Aur sterp“, poeme).

Pentru alții o să fie soarele și-a lui blân-
 [dețe,

Peste alții o să ningă florile de prin sal-
 [câmi,

Pentru alții o să aibă chipurile frumusețe,
 Și a morții 'nlănțuire n'ai să poți ca s'o
 [sfărâmi.

Al. Macedonsky, Elegie.

...Pentru calul meu
 Mă prind de piept cu Dumnezeu —
 Ai inimă! Tu poți să ai
 Mai vrednici și mai mândri cai,
 Dar eu, stăpâne, eu?

G. Coșbuc, El-Zorab.

Pentru cine vrea, în puțin timp și din ni-
 mica se fac multe și mari.

B. P. Hasdeu (1836—1907), Ioan-Vodă cel cumplit.

Pentru durerea ta, stai singur; la bucu-
 rie chiamă și pe alții; numai așa vei avea
 tovarăși nefățarnici,

N. Iorga, Gânduri și staturi.

...Pentr' un sărac, ce simte, nu e rană su-
 [fletească
 Mai grozavă decât mila rea și disprețui-
 [toare,
 Cu care-l privesc bogații din deșarta lor
 [splendoare!

Al. Vlahuță, Liniște.

Pe o stâncă mare, într'un vechiu castel,
 Unde cură 'n poale un râu mititel,
 Plânge și suspină tânăra Domnișă,

Rumenă, suavă, ca o garofiță;
 Căci la bătaie, soțul ei iubit
 A plecat cu oastea și n'a mai venit.

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

Pepelea.

Tipul popular al spiritului glumei și înacelaș timp malițios.

...Peste a nopții feerie
 Se ridică mândra lună,
 Totu-i vis și armonie —
 Noapte bună!

M. Eminescu, Somnoroase păsărele.

Peste câte mii de valuri stăpânirea ta stră-
 [bate,
 Când plutești pe mișcătoarea mărilor sin-
 [gurătate!

M. Eminescu, Satira I.

Pe voi vă nimiciră a pizmei răutate
 Și oarba neunire la Milcov și Carpați,
 Iar noi, pătrunși în suflet de sfânta liber-
 [tate,
 Jurăm, că vom da mâna să fim pururea
 [frați!

Andrei Mureșianu, Deșteaptă-te Române.

...Piară Roma cu toți bărbații săi
Decât a fi datoare cu zile unei femei!

V. *Alexandri*, Ovidiu III, 3.

Piatra filosofală.

Piatra care, după alchimiști, trebuia să prefacă toate metalele în aur.

Fig.—Lucru cu neputință de găsit: Fericirea obștească e piatra filosofală a umanitariștilor.

Piatră în casă.

Fată de măritat.

Titlul unei comedii de *Alexandri*. Cluj

Peirea ta prin tine, Israele!

Biblia.

Plecat-am nouă din Vaslui
Și cu sergentul zece,
Și nu-i era, zău, nimănu
În piept inima rece.

V. *Alexandri*, Peneș Curcubul.

...Poate e mai bine
Să-ți treci viața surâzând,
Încrezător în orișicine,
În orișice și orișicând.

D. Zamfirescu, Copilul.

Poezie! Poezie! limbă cu suflări divine,
Dărulță omenirii frumuseții s'o închine.

D. C. Olănescu, Satira I.

...Poți zidi o lume 'ntreagă, poți s'o sfarmi :
[orice ai spune,
Peste toate o lopată de țărână se depune.
Mâna care a dorit sceptrul universului și
[gânduri
Ce-au cuprins tot universul, încap bine 'n
[patru scânduri.

M. Eminescu, Satira I.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Povestea vorbeii.

Proverb.

Titlul unei culegeri de proverbe și anecdote de *Anton Pann*.

cu motto :

De prin lume adunate
Și la lume iarăși date.

Precum Hristos pe Lazăr din morți a în-
[viat,
Așa tu România din somn ai deșteptat.

Versuri săpate pe mormântul lui *Gh. Lazăr* (1779—
1823), la Avrig, din îndemnul elevului său, comitele
Scarlat Retetti.

Prietenia scade și unde e prea multă fericire și unde e prea multă mâhnire.

Carmen Sylva, Cugetările unei regine.

Prigonind, nu distrugi ideia: zdrobind colivia, liberezi vulturul.

N. Iorga, Gânduri și staturi.

Prin această lume să trecem ni-e scris
Ca visul unei umbre și umbra unui vis.

M. Eminescu, Despărțire.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prin foc, prin spăngi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum

Sus, sus, la parapete!

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

Privește la miază-zi, la miază-noapte, po-
poarele își ridică capul... gândirea se ivește
luminoasă pe deasupra întunericului... Gân-
dirca, duhul dumnezeesc, ce zidește și cre-
dința ce dă viață... Lumea veche se prăvă-
lește și pe ale ei dărâmături slobozenia
se înalță!... Deșteaptă-te!...

Al. Russo, Cântarea României

Privitor ca la teatru
 Tu în lume să te 'nchipui:
 Joace unul și pe patru,
 Totuși tu ghici-vei chipu-i.

M. Eminescu, *Glossa*.

Profetul n'are nici o trecere în patria lui.

Matei, XIII, 57.

Nimeni nu-i prooroc în țara lui, nici un prooroc nu-i
 cinstit (fericit) în țara sa.

Prooroc, care strigă 'n pustiu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj *Isaia, 40, 3.*

Se zice greșit despre acela, care dă sfa-
 turi și îndemnuri pe cari nu le urmează ni-
 meni.

Sf. Matei, III, 3.

Vezi: *Glasul aceluia...*

Proscris, gonit din țara mea,
 Plec în străinătate,
 Și crima-mi e că te-am iubit,
 O, sfântă libertate!

Ronetti Roman, Radu

Proști, dar mulți!

Răspunsul dat de Lăpușeanu vornicului Moțoc, care-l ruga să n'asculte de mulțimea care-i cerea capul, căci el e boer mare, iar ei niște proști: Domnul porunci ca vornicul să fie aruncat în mijlocul gloatei, care-l sfâșie

C. Negruzzi, Alexandru Lăpușeanul.

Răspunsul Domnului cuprindea, în trei cuvinte, după cum a observat Alexandri, o întreagă revoluție socială.

Pune cerul și pământul în mișcare (ca să isbutească).

BCU Cluj / Central University Library Cluj *Haggai, 2. 7.*

**Pustia e-o mare aprinsă de soare,
Nici cântec de păsări, nici pomi, nici iz-
voare!**

Al. Macedonsky, Noaptea de Decembrie.

**Puterea la om sunt anii
Și aripile lui banii.**

Zicătoare.

Puteai trage un ce profit.

I. L. Caragiale, Coniul Leonida față de reacțiune I. I.

R

Rabdă, inimă, și taci,
Că n'ai alta ce să faci.

Se zice când ești nevoit să rabzi orice.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

sau

Rabdă, inimă, și taci,
Ce-ai făcut să nu mai faci,

Rabdă, dacă ai greșit.

Rămâneți în umbră sfântă, Basarabi și voi
[Mușatini,
Descălecători de țară, dătători de legi și
[datini,
Ce cu plugul și cu spada ați întins moșia
[voastră
Dela munte pân' la mare și la Dunărea al-
[bastră!

M. Eminescu, Satira III.

Ramura de măslin.

Este ramura, pe care a adus-o a doua porumbișă trimisă din corabia lui Noe, în vremea potopului.

Biblia, I. 8, 11.

Ramura de măslin e simbolul împăcării și al păcii.

Rănit în războac, soldatul căzuse,
Și 'n pușine zile chinuit muri,
Departa de-o mumă, care-l crescuse
Și care-l iubi.

Gr. Alexandrescu, Câinele soldatului.
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Răzbușuc prin brazi și șueră ca șerpil.

N. Rucăreanu, Furtuna.

Răzbușarea cea mai crudă este, când duș-
[manul tău
E silit a recunoaște că ești bun și dânsu-i
[rău !...

P. B. Hasdeu, Răzvan și Vidra II, 6.

Raze oricât ne pătrunze,
Suntem-aceluiăș geamăt—
Frunze ce împrăștie freamăt,
Freamăt ce 'mprăștie frunze!

G. Gregorian, Cântecul vieții.

Religiile sunt chemate să dea celui slab
care moare paharul de vin ce beau osân-
diții când merg la eșafod.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi

Regele și dorobanșul.

Caracterizarea puterii de către Petre Carp la o intru-
nire publică, înțelegând prin aceste vorbe că-și sprin-
jină politica pe cultul dinastiei și al armatei.

Reia-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire,
Și pentru toate dă-mi în schimb
O oră de iubire!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M. Eminescu, Luceafărul.

Religia-o frază de dâșii inventată
Ca prin a ei putere să vă aplece 'n jug,
Căci de-ar lipsi din inimi speranța de răs-
[plată,
După ce-amar muncirăți, mișei viața toată,
Ați mai purta osânda ca vita dela plug?

M. Eminescu, Impărat și proletar.

Roata norocului.

Schimbările neașteptate ale soartei ome-
nești.

...Robie-i viața și vis desăvârșirea...
 Căci Zeu—Atotputernic—un egoist de nu-i—
 S'ar fi ucis cu dânsul surpând toată zidirea,
 Zdrobit de remușcarea neizbutirii lui!

C. Moldovanu, Răzvrățiții.

România nu are alt ocrotitor decât pe
 Dumnezeu și sabia sa!

Mih. Kogălniceanu (1817—1891).

Români din patru unghiuri! acum ori nici
 [odată,
 Uniți-vă în cuget, uniți-vă 'n simțiri.

Murim mai bine 'n luptă cu glorie deplină,
 Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost'
 [pământ!

A. Mureșianu, Deșteaptă-te Române.

Românul are șapte vieți
 În pieptu-i de aramă!

V. Alexandri, Peneș Curcanul.

„Românul, cât trăește,
 Tot cu doina se mândrește.

C. Negruzzi, Doină nouă.

Românul e născut poet !

V. Alexandri, Insemnătatea poeziei poporane (prefață).

O parodie a lui P. P. Carp spunea: Românul se naște bursier, trăește slujbaș și moare pensionar.

**Românul nu va câmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători!**

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

**Românului i-e greu până se apucă de
treabă, că de lăsat îndată se lasă.**

Ion Creangă, Rostiri, zicători, cuvinte.

**Român verde ca stejarul,
Râd de dușman și de moarte!**

V. Alexandri, Marșul călărașilor.

**Rupt din soare.
De o frumusețe răpitoare.**

S

Să am pardon de impresie!

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă I, 1.

Sabia lui Damocle.

Primejdie iminentă în mijlocul unei fericiri părelnice.

Sabie cu două tăişuri.

Ascuşul cu care m'ameninţi îmi poate sluji şi mie; ameninţarea se poate întoarce împotriva ta.

S'a dus zăpada albă de pe întinsul ţării,
S'au dus zilele) babei şi nopţile vegherii.

V. Alexandri, Sfârşitul ernii.

Să fii cât munţii de voinic,
Oricât un pumn să fii de mic,

Cărarea mea și-a tuturor

E tot nimic !

Că tot ce ești și tot ce poți

Părcere-i tot dacă socoți —

De mori târziu ori mori curând,

Dă mori sătul, ori mori flămând,

Tot una e ! Și rând pe rând

Ne ducem toți !

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Să-i moară Fulger ? Poți sfârma

Și pe un voinic ce cuteza

Să 'nalțe dreapta lui de fer,

Să prindă fulgerul din cer ?

Cum pier mișei, dacă pier

Cei buni așa ?

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

S'a întors mașina lumii: cu voi „viitorul“

[trece ;

„Noi“ suntem iarăși „trecutul“ fără inimi,

[trist și rece.

M. Eminescu, Epigonii.

Salcia de ani] se surpă, iar stejarul se 'n-

!tărește.

Al. Davila, Vlaicu-Vodă, I, 4.

Să le spui curat,
Că m'am însurat,
Cu-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă.

V. Alexandri, Miorița.

„A lumii mireasă” este o expresie foarte poetică și potrivită pentru descrierea morții, care e stăpâna lumii și totdeauna mireasa ei; căci orice om se logodește cu moartea chiar în clipa nașterii sale.

Să mănânci pâinea în sudoarea frunții
tale, căci ești țărană și 'n țărană te vei
întoarce.

BCU Cluj / Central University Library Cluj: *Biblia*, 1, 3, 19.

Sămânța care crește sălbatec, fără frâu,
Nu cere plug, nici holdă ca boabele de
[grâu...
Din el rodește totul! Din grâu doar biata
[pâine,
O lună cere grâul să iasă. Până mâine,
Din aur faci o casă... o sută..., un oraș.
De vrei, înfrângi un rege și cumperi un
[vrăjmaș.

Victor Eftimiu, Cocoșul negru I.

...Să-mi cânte lumea câte vrea,
Mi-e dragă una și-i a mea :

Decât să mă desbăr de ea
 Mai bine-aprind tot satul.

G. Coșbuc, Numai una!

Să mori, dar în suflet cu dreptul tău sfânt,
 Căzut pe câmpiile roșii;
 Să știi că îți aperi străvechiul pământ
 Și 'n scumpe morminte strămoșii...

Mircea D. Rădulescu, Pe câmpiile Galiției.

Să ne ținem de cele trecute: ele pot să
 ne scape de peire.

Să ne ținem de obiceiurie strămoșești,
 atât cât nu sunt împotriva dreptei cugetări.
 Să ne ținem de limba, de istor a noastră,
 cum se ține un om în primejdie de
 a se îneca de prăjina ce-i se aruncă spre
 scăpare.

M. Kogălniceanu, Archiva Românească, 1841.

...Sângele corupl
 Ades la sânul mamei cu laptele e supt...

V. Alexandri, Ovidiu III. 2.

San Marc sinistru miezu-nopții bate.

M. Eminescu, Sonet.

Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,
 Să vrem noi sânge, nu pământ!
 Când nu vom mai putea răbda,
 Când foamea ne va răscula,
 Hristoși să fiți, nu veți scăpa
 Nici în mormânt!

G. Coșbuc, Noi vrem pământ.

Sapa și lopata!

Nu mai e nici o nădejde, mai ales când
 e vorba de un om greu bolnav.

Șărac ca Iov.

BCU Cluj / Central Univ. Cartea lui Iov, 17, 6.

Șărac lipit pământului.

Șărac ca Lazăr.

Sf. Luca, XVI, 20.

Numele lui Lazăr a fost veșnicit în cuvintele «lazar-
 ret» (loc de carantină) și «lazzaroni» (creștini napoli-
 tani).

Săracelor tinerețe!

Călătoare și glumețe
 Pe minută și pe ceas;
 Chiar ca niște viorele
 Și timpurii brândușele,
 Viața vi-i cât un popas!

C. Conaki, Săracelor tinerețe.

Săraci suntem cu toții,
 Săraci, dar te iubim!
 Rămâi, că ne ești Doamnă
 Și lege-i al tău glas,
 Învață-ne să plângem
 C'atât ni-a mai rămas!

G. Coșbuc, Doina.

Săracii duc povara, iar rodu-l ia bogatul
 În lumea asta rea.

C. Boliac, Sila.

Sărutarea lui Iuda.

Fapta lui Iuda,—care, înainte de a-l vinde pe Isus pe 30 de arginți, l-a sărutat,—a rămas simbolul trădării. precum numele său (*Iuda*) a trecut în limbă spre a arăta un trădător.

Matei XXVII, 48, 49.

S'a schimbat boerul, nu e cum îl știi.

Gr. Alexandrescu, Boul și vițelul.

Expresia a ajuns proverb și se întrebuițează când e vorba de parveniți fuduli și fără inimă.

Să stăpânim durerea, care pe om supune;
 Să așteptăm în pace al soartei ajutor;
 Căci cine știe oare și cine îmi va spune,
 Ce-o să aducă ziua și anul viitor?

Gr. Alexandrescu, Anul 1840.

S'a stins viața falnicei Veneții,
N'auzi cântări, nu vezi lumini de baluri.

Ca 'n țințirim făcere e 'n cetate.
Preot rămas din a vechimii zile,
San-Marc, sinistru, miezul-nopții bate.

Cu glas adânc, cu graiul de Sibile,
Rostește lin în clipe cadente:
„Nu 'nvie morții—e 'n zadar, copile!”

M. Eminescu, Sonet.

De obicei se întrebuintează întâiul și ultimul vers.

Satul (târgul) lui Cremene.

Sat fără câini, unde fiecare e stăpân și face
ce vrea. Cremene e un personaj fictiv.

In Moldova se zice: *Satul lui Holbură.*

...Sceptrul nu dă roade când e stropit cu
[sânge,
Și cerul nu zâmbește când omenirea plânge.

V. Alexandri, Ovidiu, III. 8.

Scoală, cucoană, și te bucură, că ești și
dumneata mămă din popor; scoală, c'a ve-
nit libertatea la putere!

I. L. Caragiale, Conul Leonida față cu reacțiunea I. 1.

Scopul scuză mijloacele.

Principiul ieziușilor.

Scumpă țară și frumoasă,
O Moldova, țara mea!
Cine pleacă și te lasă,
E pătruns de jale grea.

V. Alexandri, Adio Moldovei.

Seamănă vânt și vor culege furtună.

Hosia, 8, 7.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se bate miezul-noptii în clopotul de-aramă,
Și somnul, vameș vieții, nu vrea să-mi iee
[vamă.

M. Eminescu, Se bate miezul-noptii.

Se duc ca veștedele frunzi
Iluziile fermecate!
Tu gândul nu vrei să-l pătrunzi
Și 'n ușa vieții toamna bate.

I. Boniface-Hétrat, Triolette.

Se face luntre și punte.

Face tot ce-i cu puțință (ca să isbulească).

Se face uneori în suflet
 O liniște ca de mormânt:
 S'au dus iluziile toate,
 Și par'că nici dureri nu sunt...

Traian Demetrescu, Liniște.

Se scutură clipele noastre și mor
 Deapururi oglinde aceluias dor.

Ion Pilat, Sbârnae cobza.

Sfântă muncă dela țară, izvor sacru de ro-
 [dire,
 Tu legi omul cu pământul în o dulce înfră-
 [țire.

V. Alexandri, Plugurile.

Sfarmă-piatră.

Năzdrăvan uriaș care macină stâncile, ca
 să turbure pâraele.

Sfredelul dracului.

Babă vrăjitoare:

Simțim timpul cum se scurge,
 Cum torentu-i pe pământ
 Tot răstoarnă și distruge.
 Timpul curge
 Viața fuge,

**Și cu-această suspinare
Ne târăsc la mormânt.
O! Nimic, cât ești de mare!**

V. Conta (1846—1884), Viața.

De obicei se citează ultimul vers.

Sirenă,

Femeie foarte seducătoare, care prin lingușiri te atrage pe drumul pieirei.

Se zice și *Cântec de sirenă, glas de sirenă.*

Aparatul de semnalizare al vapoarelor se numește d'asemenea *sirenă*.

În mitologie, sirenele erau niște ființe fabuloase, jumătate pește sau pasăre și jumătate femeie, care ademeneau pe corăbieri prin dulceața cântecelor lor și-i zdrobiau de stâncile mării.

Homer, Odys. XII, 39.

**...Slugă la măgar
E mai umilitor, și încă mai amar.**

Gr. Alexandrescu, Fabule.

Slujitorul lui Mammon.

Expresie întrebuințată spre a desemna pe oamenii banului.

Mammon era zeul bogăției la Sirieni.

Matei, VI. 20.

Soarele și luna
 Mi-au ținut cununa ;
 Brazi și pălținași
 I-am avut nuntași ;
 Preoți, munții mari,
 Păsări, lăutari,
 Păsărele mii
 Și stele făclii!

V. Alexandri, Miorița.

S'o bei cu apă neîncepută.

Ironic: Adică să bei cu apă proaspătă din puț și din care n'a băut încă nimeni.

Acest fel de apă joacă rol în fermece și descântece.

Sosesc cocoarele, sosesc
 De după deal de țintirim,
 Iar anii trec, copiii cresc,
 Se schimbă toi ce-i omenesc
 Și noi îmbătrânim.

D. Zamfirescu, Sosesc.

Spicul blond cu paie de-aur,
 Scump tezaur.
 Pentru mari și pentru mici.

Al. Deparațianu, Vara la țară.

Spre Meka 'l răpește credința-voința,
 Cetatea prea sfântă îl chiamă în ea,
 Ii cere simțirea, îi cere ființa,
 Ii vrea frumusețea — tot sufletu-i vrea —
 Din tălpi până 'n creștet îi cere ființa.

Al. Macedonsky, Noaptea de Decembrie.

Spune brașoave.

Spune minciuni, fleacuri, palavre.

Aluzie la apucăturile brașovenilor sau la marfa proastă de Brașov.

Spune moși pe groși.

Inșiră fleacuri, îndrugă verzi și uscate.

Stă castelul singuratic, oglindindu-se în la-
 [curi,
 Iar în fundul apei clare doarme umbra lui
 [de veacuri.

M. Eminescu, Satira IV.

...Stă în capul mesei, între căpitani,
 Și rechemă dulce tinerii săi ani...

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

Stânca lui Sisif.

Munca lui Sisif, sarcină grea cerând străduințe neconținute, zadarnice.

Sisif, rege al Corintului, a fost osândit pentru crimele sale să rostogolească în iad o stâncă enormă pe piscul unui munte, de unde recădea mereu.

Stan-pășitul,

Om cu multă experiență, care-ți poate da sfaturi folositoare.

Stat în Stat.

Expresia pare să-și aibe originea din timpul luptelor Huhenoșilor și se întrebuițează când vrei să arăți că o clasă de cetățeni se sustrage sau vrea să scape de legea comună.

Statu-palmă, barbă-cot.

Nume des întâlnit în basmele noastre.

Un fel de pitic răutăcios, înalt de o palmă și cu barba de un cot. El colindă lumea subpământeană călare pe un epure șchiop.

Stă veșnic singuratic, din timpii legendari,
Castelul alb ca spuma în umbră de stejari,

Ca luntri risipite, pe lacuri, părăsite,
Dorm lebede albe sub umbră neclintite.

D. Nanu, Singurătăți.

Stigmatul lui Cain.

Cain, fiul mai mare al lui Adam, ucise pe frate-său Abel și Dumnezeu îi puse un semn de infamie pe frunte, stigmat la care se face adesea aluzie.

Vezi: *Cain, ce-ai făcut cu fratele tău ?*

Stinge cărbuni.

Aruncă cărbuni aprinși în apă, ca să descânte de deochi.

Străin la vorbă și la port,
Lucești fără de viață :
Căci eu sunt vie, tu ești mort,
Și ochiul tău mă îngheață.

M. Eminescu, Lnceafărul.

Strâmbă-lemne.

Uriaș năzdrăvan, în basme, care îndoiaie copacii în păduri.

Sub cer de plumb întunecos,
Pe câmp plin de zăpadă,
Se târăgănează 'n cet pe jos
O jalnică grămadă
De oameni triști și înghețați,
Cu lanțuri ferecați.

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Sub mantia regală văd numai goliciune.

V. Alexandri, Despot-Vodă, V, 4.

Suflă, Doamne, un vânt,
 Suflă-l pe pământ,
 Brazii să-i despoaie,
 Paltini să îndoae,
 Munții să răstoarne,
 Mândra să-mi întoarne.

V. Alexandri, Mănăstirea Argeșului.

Sufletul omenesc nu poate suferi golul,
 și oriunde îl găsește, pune poezie.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Sunetul banilor este pentru urechi; sunetul științei pentru minte. Cei mai mulți oameni n'au decât urechi.

Traian Demetrescu, Cugetări.

Sunt clipe în viață așa de dulci și clare,
 Că însăși suferința o fericire pare;
 Iar alteori sunt zile când fericirea chiar
 Mai tristă-i decât moartea, decât un vis
 [amar!]

Traian Demetrescu, Noapte de vară.

Sunt grei bătrânii de pornit,
 Dar de-i pornești, sunt grei de-oprit!
 Și s'au pornit hărboșii regi
 Cu sfetnicii 'nvechiți în legi
 Și patruzeci de zile 'ntregi
 Au tot nuntit.

G. Coșbuc, Nunta Zamfirei.

Sunt nebuni cari spun că fericirea stă în
 înțelepciune și sunt înțelepți cari spun că
 fericirea stă în nebunie.

Traian Demetrescu, Cugetări.

...Sunt pe lume mizerii omenеști
 Ascunse, fără milă, în piepturi femeеști.

D. Zamfirescu, Harpista.

Sunt poate milioane de-afunci,— o, Soare!
 De când tu cel ce astăzi urci bolțile de-
 [azur,
 Erai de-abia o pată prin neguri călătoare,
 O forță 'n mers ce-și cată o formă și-un
 [contur.

E. Anghel, Cântecul greerelui.

Sunt tot: August și Cesar... Pontif cu da-
 [ruri sfinte,

Imperator cu nume de-al patriei părinte.
Am tot: putere, faimă, a lumii avuții,
Și însă n'am nimica, căci nu mai am co-
[pii l...

V. Alexandri, Ovidiu, III, 2.

Supra-om.
Erou.

Cuvânt luat din operele filosofului german Nietzsche.

Ș

Șearpele e odios nu pentru că mușcă, ci pentru că se ascunde ca să muște.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

BCU Cluj / Central University Library-Cluj

Și-a aprins pae în cap.

Era obiceiul la turci, că ori de câte ori eșea Sultanul să se plimbe prin oraș, cei ce aveau să dea vr'o jalbă la împărăție se înșirau pe amândouă părțile stradelor. Unii aprindeau o rogojină și o țineau aprinsă pe cap, semn că arde inima în ei de-a se jelui, cum le arde rogojina în cap. Românii, cari se jeluiau la Țarigrad, au văzut obiceiul și l-au primit și ei. Astăzi zicătoarea se referă la cei ce umblă cu idei fictive sau dau de belea unde nici nu gândesc.

Vezi: *Cu jalba în proșap și cu rogojina aprinsă în cap.*

Și aduce 'n triste gânduri pe tot omul sim-
 [șitor,
 Când privește cum giganții se răstoarnă
 [de ușor !..

V. Alexandri, Cicloul.

Și-a găsit Bacăul!

A dat de belea, a dat paste omul care să-
 învețe minte, a dat de dracul, îi s'a înfundat.

La Bacău a fost vama principală a Moldovei până la 1475, orașul fiind la hotarul despre Muntenia și Ardeal. Vămnia era foarte strictă, așa că Bacăul'ajunsesse groaza negustorilor, mai ales a contrabandiștilor.

Și-ajuns în țară, eu te rog
 Fă-mi cel din urmă bine:
 Pământul țării să-l săruși
 Și pentru mine!

G. Coșbuc, Gazel.

Ș'apoi cine știe de este mai bine
 A fi sau a nu fi? dar știe oricine,
 Că ceeace nu e, nu simte dureri,
 Și multe dureri-s, puține plăceri.

M. Eminescu, Mortua est.

Și-apoi în Sfatul țării se adun' să se ad-
 [mire

Bulgăroi cu ceafa groasă, grecotei cu nas
 [subțire,—
 Toate mutrele acestea sunt pretinse de Ro-
 [man,
 Toată greco-bulgărimea e nepoata lui Tra-
 [ian!

M. Eminescu, Satira III.

Și-a spart dracul opincile,
 S'a sfârșit cu răul, a isbutit.

Și a zis D-zeu să fie lumină și lumină fu!

Biblia, I. 1, 3.

Se mai zice: *Lumina din lumina!*

Și caii să fugă nebuni trototind
 Svârlindu-se 'n șiruri păgâne;
 Viteji, înainte! izbânda-i cu voi
 Și faima a voastră rămâne!

C. Moldovanu, Cântec de vitejie.

Și clopotele 'n limba lor
 Plângeau cu glas tânguitor;
 Și-adânc, din bubuitul frânt
 Al bulgărilor de pământ,
 Vorbea un glas, un cântec sfânt,
 Și 'nălțător:

Nu cerceta aceste legi,
Că ești nebun de le 'nțelegi!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Mai des se citează ultimele două versuri.

Și cum mereu în cale lungă
Trec norii peste mări și țări,
Astfel simțirile s'alungă
Și moare dragostea de eri.

Veronica Micle (1853—1889), Și cum s'a stins...

Și cum vin cu drum de fier,
Toate cântecele pier.

M. Eminescu, Doina.

„Și foamea se face mai mare,—mai mare,
Și zilnic tot cerul s'aprinde mai tare...
Bat tâmplele... — ochii sunt demoni cum-
[pliți,..

Cutremur e setea, și-a foamei simțire
E șarpe sbătându-și a ei svârcolire
În pântec, în sânge, în nervii 'ndârjiți... —
Bat tâmplele... — ochii sunt demoni cum-
[pliți.

Al. Macedonsky, Noaptea de Decembrie.

Și în farmecul vieții-mi,
Nu știam că-i tot aceea,
De te razimi de o umbră
Sau de crezi ce-a zis femeea.

M. Eminescu, Pe aceeași ulcioară.

Și 'n zarea sură stă urlând,
Urlând lupul flămând.

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Și lăsându-te la pieptu-mi
Nu știam ce-i pe pământ,
Ne spuneam atât de multe
Făr' a zice un cuvânt.

M. Eminescu, Pe aceeași ulcioară.

Și moare emirul sub jarul pustiei,—
Și focu 'n odae se stinge și el.
Iar lupii tot urlă pe întinsul câmpiei,
Și frigul se face un briciu de oțel...

Al. Macedonsky, Noaptea de Decembrie.

Și oricât timp Român voi fi,
Nu mă tem că volu pieri!

Gr. H. Grădeanu.

Și tainic stelele au prins cuvântul
 Și-l repetară 'n crânguri cântăreții,
 Și din adânc a tresărit pământul,
 Simțind din nou în el scânteia vieții...

P. Cerna, Chemare.

Și te-o strânge în două șiruri, așezându-te
 [la coadă
 In vr'o notă prizărită sub o pagină ne-
 [roadă.

M. Eminescu, Satira I.

Și vrei să n'avem Caini, când e nepotri-
 [vire,
 Și ură și cruzime în neamul omenesc,
 Când neagra dușmănie și lacoma râvnire,
 Deapururea încuibate în inimi cloțotesc!

Al. Vlahuță, Păcatul.

Șoimul, când se vede prins de vânători,
 Spun că-și sfarmă cuib și puișori,,
 Astfel, decât lanțul brațul să-l încingă,
 Ce-i român, ce-i nobil, astăzi să se stingă.

D. Bolintineanu, Mircea la bătae.

Ștefane, Măria Ta,
 Tu la Putna nu mai sîa!

**Las' arhimandritului
Toată grija schitului!**

M. Eminescu, Doina.

**Ștefan, Ștefan, Domnul cel Mare,
Seamăn pe lume nu are
Decât numai mândrul soare!**

V. Alexandri, Dumbrava Roșie.

Știi cum e Veta mea,... rușinoasă.

I. L. Caragiale, O noapte furtunoasă, I. 1.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

T

Tăcere este totul și nemișcare plină,
Un cântec sau descântec pe lume s'a lă-
[sat ;
Nici frunza nu se mișcă, nici vântul nu sus-
[pină,
Și apele dorm duse, și morile au stat.

Eliaze Rădulescu, Sburătorul.

Taie câinilor frunze.

Își pierde vremea în zadar, umblă hai-hui.

Tândală.

Măscăriciu (soitaru) din basme, opus lui Păcală.

Tartacot.

Alt nume dat în basme piticului Statu-palmă din Iad.

Teama de D-zeu e începutul înțelepciunii.

Psalmii, 111, 10.

Te-aș blestema, o mare cu inima 'negrită!
— Eu n'aș face ca tine cu toate că sunt om!
Dar vezi, mă uit cu jale la viața-ți chinuită...
Și prea ești tu frumoasă și prea nemărgi-
[nită

Să nu găsești ertare în mine... un atom...

Zaharia Bârsan, Trandafirii roșii, II.

Te cuprind deodată lungi păreri de rău
După-o fericire care întârzie,
După câte n'au fost, dar puteau să fie,
După cele duse pentru totdeauna...

G. Topârceanu, Pastel sentimental.

Tinere, ce plin de visuri urmărești vre-o
[femea,
Pe când luna, scut de aur, strălucește prin
[alee
Și pătează umbră verde cu misterioase
[dungi,
Nu uita că doamna are minte scurtă, haine
[lungi.

M. Eminescu, Dalila.

...Toate relele ce sunt
Intr'un mod fatal legate de o mână de pă-
[mânt.

M. Eminescu, Satira I.

Toma necredinciosul.

Sf. Ioan, XX. 24—29.

Apostolul Toma n'a voit să creadă în învierea lui
Isus până când nu i-a pipăit rănilile.

El a rămas tipul acelor care nu cred într'un lucru
decât după ce s'au convins ei înșiși de realitatea lui.

Tot ce-a fost ori o să fie,
In prezent le-avem pe toate, —
Dar de a lor zădărnice
Te întrebă și socoate.

M. Eminescu, Glossa.

Tot cel ce scoate sabia, de sabie va pieri.

Matei, XXVI. 62.

...Toți aceia, care vorbe mari aruncă,
Numai banul îl vânează și câștigul fără
[muncă.

M. Eminescu, Satira III.

Toți ca unul, fățul meu.

C. Bălăcescu.

Toți își par că-s nătărăi;
Dar nu-i lucru de mirare:
Căci galbene îi par toate
Celui ce-are gălbinare.

Al. Hrisoverghi (1811—1837), Epigramă.

Toți pentru unul și unul pentru toți.

Deviza Domnitorului *Al. I. Cuza (1820—1873)*.

Toți șerpii de pe lume să iasă 'n a ta cale!
Să 'ntâmpini numai ură, să nu simți decât
[jale!
Să chemi cumplita moarte și ea l'a ta che-
[mare
Să rădă, să te lase luptând cu a ta mus-
[trare,
Încât s'ajungi tu însuși a te feri de tine
Prin ultima ta crimă, uciderea de sine!

V. Alexandri, Grui-Sânger.

...Tot trecutul îi pare o comoară
De fericire, rămasă 'n drum;
Pân' și durerea-i de odinioară,
Plină de farmec o vede-acum.

Al. Vlahuță, Cugetări.

Totul e deșertăciune.

Solomon, 1. 2.

Totul pentru țară, nimic pentru noi!

Barbu Catargiu (cel dintâi prim-ministru al României), în discursul ținut cu prilejul proclamării Unirii principatelor, în ședința dela 11 Decembrie 1861.

Totul s'a sfârșit!

Ultimele cuvinte ale lui Isus pe cruce.

Sf. Ioan, XIX. 30.

Se întrebuițează când e vorba de o mare mahnire sau de un dezastru.

Tot una e dac' ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit;
Dar nu-i tot una leu să mori
Ori câine 'nlănțuit.

G. Coșbuc, Decebal către popor.

Trădare să fie, dar s'o știm și noi!..

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută I. 6.

Trage targa pe uscat.

O duce greu de tot, muncește din răspun-
teri, dar aproape fără nici un folos.

Trăiască regele,
In pace și onor,
De țară iubitor
Și apărător de țară!

V. Alexandri, Inceputul imnului național.

Trăiesc acei ce vreau să lupte ;
Iar cei fricoși se plâng și mor.

De-i vezi murind, să-i lași să moară,
Căci moartea e menirea lor.

G. Coșbuc, Lupta vieții.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trăește ca 'n sânul lui Avram.

Se spune despre cineva care trăește foarte
bine.

Se mai zice: Trăește ca 'n raiu sau împărătește ori
ca Bimbașa Sava.

Trăește-ți, Doamnă, viața ta
Și-a morții lege n'o căta!

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Trăind în cercul vostru strâmt,
Norocul vă petrece—
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

M. Eminescu, Luceafărul,

Trăind omul, când și când
Află ce nu-i dă prin gând.

Treaba statului; pentru ce-l avem pe el ?

I. L. Caragiale, Conu Leonida față cu reacțiunea.

Treacă dela mine paharul acesta !
Exclamația lui Isus pe cruce.

Matel XXVI, 39.

Trebue s'o iscălești : o dăm anonimă !

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută II, 2.

Trecători, la cari spun,
Spun ce-am fost, — nu fiți ca mine;
Să nu fiți, căci din suspine,
Din suspine mori nebun.

H. G. Lecca (1874—1918), Balada nebunului.

Treceau bărbați, treceau femei
Și uruiau trăsuri pe stradă,
Soldați treceau făcând paradă.
Ș'atunci, deștept, privi la ei
Și-și duse pumnii strâns la tâmple :
„Trei, Doamne, și toți trei!“

G. Coșbuc, Trei Doamne.

Trecut-ai când ceru-i câmpie senină,
 Cu râuri de lapte și flori de lumină,
 Când norii cei negri par sumbre palate,
 De luna regină pe rând vizitate.

M. Eminescu, Mortua est !

Tropotă, bubue, plaiul Candavei
 Lângă Cavaia ;
 Căii se spumegă, pui ai Moravei,,
 Răpind băția.
 Iată-î alunecă !..

D. Bolintineanu, Romanele din Cavaia.

Tu care ești pierdută în neagra veșnicie,
 Stea dulce mult iubită a sufletului meu !
 Și care-odinioară luceai atât de vie,
 Pe când eram în lume tu singură și eu !

V. Alexandri, Steluța.

Tu, care vremea ne spui că trece,
 Ne-aduci aminte de moarte rece.

.....
 Știi ticălosul om ce puține
 Poate să aibă ceasuri de bine.

Iancu Văcărescu, Ceasornicul îndreptat.

Chipul tău e răsărirea unui astru—când
 [apare.
 Și 'n lumina orbitoare a saloanelor, prin
 [baluri,
 Când pășești ca o regină, spintecând a
 gloatei valuri,
 Toți încremenesc în urmă-ți, privind lacom
 [după tine:
 E un murmur lung de șoapte, de mirare,
 [de suspine...

Al. Vlahuță,, Iertare.

Turcul plătește (oalele sparte).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În divanul lui Alexandru Ghica-Vodă, era un înalt funcționar foarte somnoros. Odată se judeca un proces între un Român și un Turc. Judecătorii aflară pe Român vinovat și-l condamnară să plătească despăgubiri. Pentru formalitate, fiecare judecător avea să spună cu glas tare sentința. Toți ziseră pe rând: Românul trebuie să plătească, etc. Când ajunse rândul la funcționarul nostru care dormise toată vremea, se ridică somnoros și fără să aibe habar de ce s'a petrecut în divan, zise: Turcul plătește! Au râs toți; vorba lui a ajuns din gură în gură și a rămas zicătoare.

Tu să ti 'nceput iubitul,
 Că-i făceam eu isprăvitul —
 Tu cu pâinea și cușitul
 Mori flămând, nepriceput!

G. Coșbuc, Nu te-ai priceput.

T

Țap ispășitor.

Om asupra căruia se aruncă toate păcatele
și care e învinuit de toate nenorocirile.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aluzie la țapul, pe care evreii la sărbătoarea ispășirii
îl alungau în pustie, după ce marele preot îl încărca
de toate păcatele poporului.

Biblia, III 16.

Țara, care naște astfel de femei,
Merită și viața și mărirea ei.

D. Bolintineanu, Doamna lui Neagoe.

Țara făgăduinții.

Palestina și, prin extensiune, orice țară
unde trăești sau speri să trăești bine.

Biblia, IV, 34.

În realitate, în Biblie nu se pomenește de *Țara făgăduinții*, ci de «Țara Domnului», «țara sfântă», «țara mult dorită»; dar sub înrăurirea cuvintelor «Țara în care curge lapte și miere», s'a format cu timpul expresia de «Țara făgăduinții».

Țară în care curge lapte și miere.

Biblia, II, 3, 8.

Se zice despre o țară foarte roditoare și foarte bogată, cum se spunea evreilor că va fi Palestina, pe când se aflau în deșert, după ce părăsiseră Egiptul sub conducerea lui Moise.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
**Ți-e greu de lume și de tine ;
 O jale-adâncă te pătrunde ;
 Parc'ai iubi și n'ai pe cine,
 Parc'ai pleca și nu știi unde.**

Al. Vlahuță, Ce dor...

**Țin'-te pânză, să nu te rupi !
 Curaj și pregătește-te de luptă.**

Se mai zice despre rele, când vin unul după altul, și pentru cei cari vorbesc prea mult.

**Ție-ți datoresc viața neamurile pământești,
 Ce zăceau pierdute 'n noaptea neguroase-
 lor povești ;**

Pentru tine primăvara este sărbătoarea Fi-
[rii,
Zilele sunt flori de aur, luna-i candela iu-
[birli.
Și la poarta nemuririi, sora vecinicilor
[vremi,
Pe martiri și pe lăceferi tu-i alegi și îi
[chemi!

D. Olănescu, Satira I.

U

**Ucisu, care moare zâmbind disprețuitor,
Ucide mult mai crâncen pe-al său ucigă-
[tor...**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V. Alexandri, Despot-Vodă, IV, 10.

**Uitam că viața-i o clipă între leagăn și mor-
[mânt!...**

B. P. Hasdeu, Răzvan și Vidra, V: 18.

Uitat de Dumnezeu și de oameni

Se zice despre un om oropsit, care nu mai are nici
o nădejde, ca și de un sat sau oraș lăsat în părăsire.

**Un bou ca toți boii, puțin la simțire,
In zilele noastre de soartă ajutat,
Și decât toți frații mai cu osebite,
Dobândi în cireadă un post însemnat.**

Gr. Alexandrescu, Boul și vițelul.

Un car cu bivoli negri a stat lângă fân-
 [tână,
 Vr'o doi Români în soare ș'o sprintenă Ro-
 [mână
 Inconjură ceaunul ce fierbe fumegos
 Pe foc, și mai departe un câne roade-un os.

V. Alexandri, Bărăganul.

Unde este frică, nu încape dragoste.

Miron Costin.

Unde este timpul cel de bărbăție,
 Când muria Românu pentru datorie ?

D. Bolintineanu, Mircea la bătae.

Unde este voia lui D-zeu, se biruiesc toate
 [firile omenești.

Ion Neculce (1662—1743), Ghica-Vodă și vizirul Kiuprului.

Unde fâlfâie drapelul Franței, bate și inima
 [Românilor.

P. P. Carp, în parlament, după izbucnirea războiului franco-german, la 1870.

Unde-i unul, nu-i putere
 La nevoi și la durere ;

Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

V. Alexandri, Hora unirii.

Ultimele două versuri se citează mai mult.

...Unde merge-acest popor
Ce nu mai are 'n lume
Nici o sperare 'n viitor,
Nici patrie, nici nume?...
Se duce, șters dintre cei vii,
Să moară prin pustii.

V. Alexandri, Pohod na Sybir.

Unde ni-s entuziaștii, visătorii, trubadurii,
Să ne cânte rosiul lumii și splendorile na-
[turii?

Unde ni-s semănătorii generoaselor cu-
[vinte,

Magii ocrotiți de stele, mergătorii înainte,
Sub credințele sfârmate și sub pravilele
[șterse

Ingropând a lor durere, cu-al lor cântec să
[reverse

Peste inimile noastre mângâiere și iubire,
Și cuvântul lor profetic, inspirata lor privire,
Valurile de 'ntuneric despiciându-le în două,
Splendidă 'naintea noastră să ne-arate-o
[lume nouă!

Al. Vlăhuță, Unde ni sunt visătorii.

Unde nu-s pravile, din voia Domnului
multe strâmbătăși se fae.

Gr. Ureche.

Unde's șirurile clare din viața-mi să le spun?
Ah! organele's sfârmate și maestru e ne-
[bun!

M. Eminescu, Satira IV.

Unde vei găsi cuvântul
Ce exprimă adevărul?

M. Eminescu, Criticilor mei.

...Un dor purtat în suflet, o vreme 'ndelun-
[gată,
Orcât l-ar paște moartea, nu moare nici-
[odată!

Victor Eftimiu, Cocoșul Negru, I. 1.

Un Dumnezeu stăpânește și un soare lu-
cește peste toți oamenii, numai că flecare
spune că e dumnezeul lui și soarele lui..

Ronetti Roman, Manasse, actul IV.

...Un instinct atât de van,
Ce le-abate și la păsări de vre-o două ori
[pe an.

M. Eminescu, Satira IV.

Un moșneag atunce, cu o barbă lungă,
La Groza mergând,
Scoase doi bani netezi din vechea sa pungă,
Lângă mort îi puse, mâna-i sărutând.

V. Alexandri, Groza

Un noroc prea mare e ca soarele secetei.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Un orologiu sună noaptea jumătate,
La castel în poartă oare cine bate ?

D. Bolintineanu, Mama lui Ștefan-cel-Mare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Un popor, care nu merge înainte, stă pe
loc, ba chiar dă înapoi.

I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută, III. 4.

Un regat pentr' o țigară, s'umplu norii de
[zăpadă
Cu himere !...

M. Eminescu, Sărmanul Dionis.

Unul zice un fel, altul altfel răspunde;
Săracul adevăr cum sub minciuni s'ascunde.

Zilot Românul (1780—1850), Cronica.

Ura crește în inimi înguste departe de soare.

Ronetti Roman, Manasse IV.

**Urgia e mare și 'n gându-i și-afară,
Și luna e rece în el și pe cer...**

Al. Macedonsky, Noaptea de Decembrie.

Uriaș ca Goliat.

Goliat era un filistean uriaș, ucis de David
cu o praștie.

Profetul Samuel, I. 17.

Urlă târgul.

Răsună tot orașul de vestea răspândită, de
isprava făculă.

**Urmașilor mei Văcărești
Las vouă moștenire :
Creșterea limbii românești
Și-a patriei cinstire !**

Ienăchiță Văcărescu (1740—1799).

V

Vai de acce nații, unde un mic număr de cetățeni își întemeiază puterea și fericirea lor pe robirea gloatelor.

N. Bălcescu (1819—1852), Puterea armatei și arta militară la Români.

Vai, noroace, de te-aș prinde,
Ca pe-un câine te-aș întinde!

Cântec popular.

Valea plângerii (lacrimilor)."

Psalmii, 84, 7.

Lumea aceasta e o vale a plângerii.

Tot Valea plângerii se numește și partea din fund a cimitirului Belu din București.

Vămile văzduhului!

Podurile peste 24 de ape ce,— după credința poporului,— le trece sufletul după moarte până ajunge purificat în lumea cealaltă.

Văslaș, ce-aleargă, împins în zare
 De oarba sete a fericirii,
 Pe câmp de ape fără cărare,
 Omul e pururi prad' amăgirii.
 Căci scris e dorul să-și-l agațe
 Numai de umbre și de năluce,
 Ce 'n a lui veșnic întinse brațe
 Zadarnic cearcă să le apuce.

Al. Vlahuță, Cugetări.

Veacuri triste întunecoase,
 Peste capu-mi au trecut,
 Cu mii hoarde furioase
 Foarte des eu m'am bătut;
 Dar nici timpurile grele,
 Nici barbarul cel păgân,
 N'au curmat zilele mele,
 Căci am fost și sunt Român!
 Și-oricât timp Român voi fi,
 Nu mă tem că voi pieri !

V. Alexandri, Românul.

Din versurile acestea mai des folosite sunt cele două
 din urmă.

...Vedem că toți aceia, care vorbe mari
 Numai banul îl vânează și câștigul fără
 [aruncă,
 [muncă.

M. Eminescu, Satira III.

Vede toate în culori trandafirii.
E foarte optimist.

...Venere din valuri scoasă,
Cu ochiu mort—făr' o scânteec,
E păcat că ești femeec,
Și păcat că ești frumoasă.

Al. Vlahuță, Nu-i de ajuns.

Veni și ziua de asalt,
Cea zi de sânge udă!
Părea tot omul mai înalt
Față cu moartea crudă.

BCU Cluj / Central University Library Alexandri, Peneș Curcanul.

Veniți, viteji apărători ai țării;
Veniți, că sfânta zi a răsărit.

.....
Veniți din toate unghiurile țării,
Să cucerim ce-avem de cucerit!

La arme, cei de-un sânge și de-o lege!
La arme, pentru neam și pentru rege!

St. O. Iosif, La arme.

Verzi sunt dealurile tale; frumoase pă-
durile și dumbrăvile spânzurate pe coas-
tele tale; limpede și dulce e cerul tău;

munții tăi se înalță trufași în văzduh; râurile, ca un brâu pestrițat, ocolesc câmpurile; nopțile tale încântă auzul...

Pentru ce zâmbetul tău e așa de trist, mândra mea țară?

Al. Russo, Cântarea României.

Vezi, mamă, ce mă doare, că pieptul mi se
[bate,

Mulțimi de vinețele pe sân mi se ivesc.
Un foc s'aprinde 'n mine, arsuri mă iau la

BCU Cluj / Central University Library Cluj [spate,

Imi ard buzele, mamă, obraji-mi se pălesc,
În brațe n'am nimica și parcă am ceva.

În arșița căldurii, când vântuleț adie,
Când plopul a sa frunză o tremură ușor,
Și 'n tot crângul o șoaptă s'ardică și-l îm-

[bie,

Eu parcă-mi auz scrisul pe sus, cu vântu
['n zbor...

I. Eliade-Rădulescu, balada Zburătorul.

Vezi, mamă, cine ba-	Pe geamuri an de an;
le?	Tot pică să ne-arate
—Sunt foi întârziate	Că visuri și palate
Ce pică din castan	În van clădim, în van

Ecaterina Pitiș, Cântec.

Viața asta-i bun pierdut
Când n'o trăești cum ai fi vrut!

G. Coșbuc, Decebal către popor.

Viața e un vis.

Titlul unei comedii a scriitorului spaniol
Calderon dela Barca (1600—1681).

Viața-i datorie grea
Și lașii se 'ngrozesc de ea—
Să aibă tot cei lași ar vrea
Pe neluțat.

G. Coșbuc, Moartea lui Fulger.

Viața noastră frece ca suava rouă,
Când speranța dulce ne surâde nouă.

D. Bolintineanu, Cea din urmă noapte a lui Mihai-Viteazul.

Viața nu e bună, nici rea, e ceea ce este.

N. Iorga, Gânduri și sfaturi.

Viața și robia nu pot sta 'mpreună,
Nu e totdeauna pace și furtună.

Viforoase erau vremurile cele vechi... dar
oamenii se nășteau tari!

Al. Russo, Cântarea României.

Viitor de aur țara noastră are
Și prevăd prin secolii a ei înălțare.

D. Bolintineanu, Mircea-cel-Mare și solii.

Ce frumos a întrezărit poetul înfăptuirea României-
Mari!

...Vin sub farmecul de stele,
Pe-al meu piept fruntea să-ți reazimi,
Cu-al tău zâmbet luminează-mi
Noaptea gândurilor mele!

Al. Vlahuță, Nu căta...

Visăm cu toți, căci visul e singura comoară
[a sufletelor noastre, — iar restul e pustiu.

De-aceea treci prin lume cât poți mai so-
[litară,
Având de-apururi visul drept un luccafăr
[viu.

M. Codreanu, Pe albumul unei fecioare.

Vodă da și Hâncu ba!
Hâncu a fost un boer, care a pus la cale

o răscoală în urma căreia a fost răsturnat
Duca-Vodă (1671).

Voi a tine ca la banul Ghica!
Ironic, când spui cuiva că poata face ce
vrea.

...Voi ași cântat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, când v'ași adus
De noi aminte!
Străinilor voi nu le-ași spus,
Că doine ca a noastre nu-s?

G. Coșbuc, Vestitorii primăverii.

Voi, pierduți în gânduri sfinte, convorbeați
[cu idealuri;
Noi cârpim cerul cu stele, noi mănjim ma-
[rea cu valuri,
Căci al nostru-i sur și rece, — marea noa-
[stră-i de îngheț.

M. Eminescu, Epigonii.

Voi sunteți urmașii Romei? Niște răi și
[niște fameni!
E rușine omenirii să vă zică vouă oameni!

M. Eminescu, Satira III.

**Voiți să înțeleagă proștii pe oamenii mari?
Dar poate încăpea oceanul într'un pahar de apă?**

Traian Demetrescu, Cugetări.

Voiu egalitatea, dar nu pentru căței!

Gr. Alexandrescu, Câinele și cățelu!

Vorba e de argint.

Psalmi 8, 6.

Dar care înțelept a adăugat, că „tăcerea e de aur”? Solomon spune doar, ca să „taci și să vorbești la vreme potrivită”.

În Coran (Sure 6, 19) se spune, că e rău să vorbești zadarnic.

Vorbi și nea Ion, că și el e om.

Adică, a vorbit și prostul; a nimerit-o ca nuca în perete; n'a brodit-o de loc.

Vrei, calule, orz?

Ironie, când întrebă pe cineva dacă vrea ceva bun și gustos.

Vrei, nu vrei, bea Grigore aghiasmă,

Când ești silil să faci ceva neplăcut.

Vremea trece, vremea vine,
Toate's vechi și nouă toate;
Ce e rău și ce e bine,
Tu te 'ntreabă și socoate;
Nu spera și nu ai teamă:
Ce e val, ca valul trece;
De te îndeamnă, de te chiamă,
Tu rămâi la toate rece.

M. Eminescu, Glossa.

Z

Zările de farmec pline,
Strălucesc în luminiș ;
Zboară mierlele în tufiș
Și 'n codri noaptea vine
Pe furis.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

G. Coșbuc, Noapte de vară.

Zcii măr--nimic statornic! -- Numai moar-
[tea 'n veci trăește.
Rezemată de-o făclie stinsă 'ntoarsă 'n jur
[privește,
Chiamă unul după altul, oameni, zei, în cel
[mister,
De unde nimeni nu se 'ntoarce, fie iad ori
[fie cer.

Ronetti Roman, Radu.

Zică toți ce vor să zică,
Trecă 'n lume cine-o trece :

**Ca să nu îndrăgești nimică,
Tu rămâi la toate rece!**

M. Eminescu, Glossa.

Ziduri chinezești.

Bariere cu nepuință de trecut.

Zidurile chinezești erau niște șanțuri acoperite cu ziduri de cărămizi, cu porți și cu turnuri, ridicate în veacul al III-lea în. de Chr., lungi de 2400 km., și înalte de 16 m.

Aceste ziduri sunt azi în ruine.

**Zilele noastre zbor cu grăbire,
Urmând ale soartei tainice legi,
Iar o zi scumpă, zi de iubire
Este coroana vieții întregi!**

V. Alexandri, Coroana vieții.

**Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge
[iară!**

**Cu o zale argintie se îmbracă mândra țară :
Soarele rotund și palid se prevede printre
[nori**

Ca un vis de tinerețe printre anii trecători.

V. Alexandri, Iarna.

Mai des citate sunt ultimele două versuri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AUTORII CITATI IN ACEST VOLUM

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AUTORII CITAȚI IN ACEST VOLUM

Alexandrescu Gr. pag.: 5, 11, 12, 16, 25, 29, 37,
40, 42, 44, 45, 56, 61, 64, 89, 95, 119, 126,
129, 138, 152, 161, 165, 193, 206.

Alexandri V., pag.: 8, 10, 13, 21, 24, 26, 27, 35,
40, 42, 43, 46, 52, 53, 54, 56, 62, 64, 65,
66, 67, 71, 73, 74, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 86,
88, 91, 93, 94, 95, 99, 101, 102, 103, 109,
111, 113, 114, 115, 116, 117, 119, 124, 128,
129, 132, 138, 140, 143, 146, 148, 154, 155,
156, 158, 159, 162, 163, 166, 169, 170, 172,
174, 177, 179, 183, 185, 187, 193, 194, 195,
197, 200, 201, 209.

Anghel D., pag.: 97, 131, 171.

Apostolii, pag: 67.

Bălăcescu C., pag.: 63, 183.

Bălcescu N., pag. 199.

Bârsan Andrei, pag. 142.

- Bârsan Zaharia, pag. : 59, 181.
Beldiman Alex. (vornicul), pag. 38.
Biblia, pag. : 11, 12, 13, 17, 18, 20, 25, 44, 46,
102, 116, 118, 132, 134, 146, 152, 158, 175,
187, 190, 191.
Boliac Cesar. pag. : 74, 161.
Bolintineanu D., pag. : 12, 15, 18, 19, 32, 34,
35, 36, 37, 39, 57, 60, 74, 78, 102, 115, 118,
119, 137, 145, 155, 167, 178, 190, 194, 197,
203, 204.
Bumbac Vasile, pag. 83.
Cantemir D., pag. : 35, 39.
Caragiale L. I., pag. : 17, 22, 42, 77, 78, 91, 123,
128, 135, 137, 138, 150, 156, 162, 179, 184
186, 197.
Cârlova V., pag. 66.
Carmen Sylva, pag. : 34, 83, 148.
Carp C. V., pag. 59.
Carp O., pag. 128.
Carp P. P., pag. 194.
Cartea lui Daniil, pag. 117.
Cartea lui Iov, pag. : 14, 65, 140. 160.
Catargiu Barbu, pag. 184.
Cerna P., pag. : 35, 36, 56, 86, 126, 127, 178
Codreanu Mihail, pag. 204.

- Conachi C., pag. : 134, 160.
Conta V., pag. 165.
Coșbuc Gh., pag. ; 7, 9, 14, 19, 20, 21, 26, 29,
45, 53, 54, 56, 57, 72, 77, 94, 99, 102, 121,
126, 127, 133, 136, 140, 144, 157, 159, 160,
161, 171, 174, 176, 184, 185, 186, 189, 203,
205, 208.
Costin Miron, pag. : 85, 109, 130, 135, 194.
Creangă I., pag. : 39, 141, 155.
Crețeanu Gh., pag. : 84, 109.
Cronica moldovenească, pag. 50.
Cuza A. Al., pag. 183.
Davila Al., pag. 157.
Demetrescu Traian, pag. : 27, 30, 78, 97, 164
170, 171, 206.
Demetrius V., pag. 134.
Deparațianu Al., pag. : 52, 59, 75, 90, 108, 111
112, 119, 120, 125, 166.
Donici Al., pag. : 15, 16, 17.
Dosoftei mitropolitul, pag. 105.
Eclesiastul, pag. 61.
Eftimiu Victor, pag. : 15, 71, 82, 123, 158, 196
Eliade Rădulescu I., pag. : 22, 33, 74, 76, 98
180, 202.
Eminescu Mihail, pag. : 7, 9, 11, 18, 20, 21, 22

29, 30, 31, 35, 36, 42, 43, 37, 49, 54, 55,
 57, 58, 59, 60, 64, 71, 75, 78, 79, 83, 92, 93,
 94, 95, 96, 97, 98, 100, 106, 107, 109, 111,
 112, 114, 116, 118, 121, 123, 124, 128, 129,
 130, 133, 136, 138, 142, 143, 145, 147, 148,
 149, 151, 153, 157, 159, 162, 163, 167, 169,
 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 182, 185,
 187, 196, 197, 200, 205, 207, 209.

Evangelhia, pag. 46.

Giordano, pag. 10.

Goga Octavian, pag.: 12, 22, 25, 60, 62, 75,
 101, 107, 110.

Granda Gr. H., pag. 177.

Gregorian G., pag.: 46, 72, 97, 133, 135, 152.

Haggai, pag. 150.

Hasdeu B. P., pag.: 144, 152, 193.

Hétrat I. B., pag.: 142, 163.

Hezekiel, pag. 125.

Homer, pag.: 40, 124, 165.

Hosia, pag. 163.

Hrisoverghi, pag.: 30, 183.

Iorga N., pag.: 22, 44, 71, 82, 84, 91, 108, 117,
 137, 138, 144, 148, 153, 170, 173, 197, 203,

Iosif St. O., pag.: 33, 76, 201.

Isaia, pag. 149.

- Kogălniceanu M., pag.: 154, 159.
Lecca H. G., pag. 186.
Macedonsky Al., pag.: 24, 51, 67, 143, 150, 167,
176, 177, 198.
Marian S. Fl., pag. 16.
Micle Veronica, pag. 176.
Moldovanu Corneliu, pag.: 60, 128, 154, 175
Mureșianu Andrei, pag.: 58, 61, 145, 154.
Nanu D., pag. 168.
Naum Alex., pag. 34.
Neagoe (Invățăturile lui), pag. 114.
Neculcea Ion, pag. 194.
Negruzzi Const., pag.: 31, 51, 150, 154.
Negruzzi Iacob, pag. 61.
Nenișescu Ion, pag. 76.
Nicoleanu N., pag. 106.
Olănescu Adina Gr., pag. 115.
Olănescu D., pag.: 147, 192.
Pann Anton, pag.: 29, 33, 37, 48, 89, 108, 147.
Pavelescu Cincinat, pag.: 35, 48.
Petrino D., pag. 31.
Philippide Al. Alexandru, pag.: 99, 143.
Pilat Ion, pag. 164.
Pitiș Ecaterina, pag. 202.
Profetul Samuel, pag. 198.

- Psalmii, pag.: 41, 66, 70, 132, 139, 181, 188,
199, 206.
- Quintus, pag. 188.
- Rădulescu Mircea D., pag.: 11, 159.
- Regii, pag.: 84, 104.
- Ronetti Roman, pag.: 20, 41, 49, 50, 57, 62,
63, 68, 86, 105, 111, 118, 134, 135, 141,
149, 196, 198, 208.
- Rosetti C. A., pag. 101.
- Rucăreanu N., pag. 152,
- Russo Alex., pag.: 6, 36, 37, 41, 65, 68, 75,
104, 112, 113, 120, 127, 139, 141, 202, 204.
- Sf. Augustin, pag.: 45, 182, 184,
- Sf. Ioan, pag.: 41, 182, 184.
- Sf. Luca, pag.: 6, 24, 28, 41, 58, 94, 106, 140,
160.
- Sf. Matei, pag.: 14, 34, 41, 48, 54, 71, 83, 88,
88, 98, 109, 113, 121, 148, 149, 161, 165,
182, 186.
- Săulescu M., pag.: 80, 188.
- Scurtu Alexandrina, pag.: 72, 188.
- Sihleanu Alex., pag. 22.
- Sion Gh., pag. 121.
- Sirach, pag. 125.
- Solomon, pag.: 103, 125, 184.

- Stamatiade Al. T., pag.: 6, 70, 87.
Talaz G., pag.: 63, 80.
Tobias, pag. 38.
Topârceanu G., pag.: 42, 181.
Urechie Gr., pag.: 74, 100, 196.
Văcărescu Iancu, pag.: 9, 106, 108, 187.
Văcărescu Ienăchiță, pag. 198.
Virgil, pag. 39.
Vlahuță Al., pag.: 26, 31, 33, 44, 47, 63, 66,
68, 70, 77, 100, 103, 111, 125, 127, 129,
130, 144, 178, 183, 189, 191, 195, 200, 201,
204.
Volenti N. pag. 53.
Zamfirescu Duiliu, pag.: 133, 146, 166, 171.
Zamfirescu Mihail, pag.: 21, 82.
Zilot Românul, pag. 197.
-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE ACELAȘ

Dicționar de Citate străine (latinești, grecești, franceze, germane, italienești și engleze). Ediția V-a („Ancora“, Alcalay & Calafeteanu). Cluj

In pragul fericirii, roman (epuizat).

Desamăgire, dramă în 4 acte (epuizat).

Poeme în proză (epuizat).

TRADUCERI

Educația de H. Spencer, ediția 5-a (librăria H. Steinberg).

Viața lui Isus de E. Renan, ediția 6-a (biblioteca „Lumina“).

Spre Pol de Fr. Nansen („Biblioteca pentru toți“).

- Dare și Avere**, roman în 2 volume de G. Freytag (epuizat).
- Este omul liber ?** de G. Renard („Biblioteca pentru toți“).
- Nora** de H. Ibsen („Librăria Nouă“).
- Adolf** de Benjamin Constant, ediția III-a („Biblioteca pentru toți“).
- Stâlpii societății** de H. Ibsen, ediția III-a („Biblioteca pentru toți“).
- Wilhelm Tell** de Fr. Schiller, ediția IV-a („Biblioteca pentru toți“).
- Cuvinte șoptite** de Carmen Sylva (epuizat).
- Robinson Crusoe** de Daniel de Foe (epuizat).
- Nana**, roman de Zola (editura librăriei H. Steinberg), ed. II-a.
- Ce-i cerul ?** de C. Flammarion, ediția V („Ancora“, Alcalay & Calafeteanu).
- Psihofiziologia geniului și talentului** de Max Nordau (epuizat).
- Țesătorii**, dramă socială de G. Hauptmann, (epuizat).
- Paradoxe sociologice** de Max Nordau, ed. II-a („Biblioteca pentru toți“).
- Fenomenele cerești** de Zurcher și Margollé (epuizat).

- Patru romane mici** de Jean Richepin (ediția III-a apărută în „Biblioteca pentru toți” sub titlul *Debuturile lui Cesarorgia*).
- Hedda Gabler** de H. Ibsen (epuizat).
- Un erou al timpului nostru** de M. Lermontov (ed. III-a, „Biblioteca pentru toți”).
- Nuvele alese** de Maupassant, Zola, Bret Harte, Banville, etc. (3 volume, epuizate).
- Inecul** de Zola (epuizat).
- Pățaniile lui Peter Schlemihl**, ed. II-a (biblioteca „Căminul”).
- Romanul căsătoriei** de L. Tolstoi („Biblioteca pentru toți”).
- Răzbunare îngrozitoare** de N. Gogol (epuizat).
- Nuvele** de F. Dostoiewski („Biblioteca pentru toți”),
- Fiica lui Iefta**, piesă de Cavaliotti (epuizat).
- Dona Diana**, comedie de Moretto (epuizat).
- Căpitanul Bourle** de Zola (biblioteca „Căminul”).
- Vaninka** de Al. Dumas (biblioteca „Căminul”).
- Prințesa Babilonului** de Voltaire.
- Căpitanul Râbnikoff** de Kuprin (episod din timpul războiului).

- Minciunile convenționale** da M. Nordau („Biblioteca pentru toți“).
- O rugăciune** de Carmen Sylva („Biblioteca pentru toți“).
- O fată ciudată** de Bret Harte (biblioteca „Luceafărul“).
- Insemnările unui nebun** de N. Gogol (biblioteca „Luceafărul“).
- La poarta raiului**, roman de A. Delvau (epuizat).
- Prințesa Mary** de Lermontow („Biblioteca pentru toți“). Biblioteca Central University Library Cluj
- Fatalistul** de Turgheniew.
- Etc., etc., etc.

LISTA CĂRȚILOR

DIN EDITURA LIBRĂRIEI ALEXANDRU STĂNCIULESCU

B-DUL ELISABETA, 5. — BUCUREȘTI

Lei B.

Anestin. In foc, povestiri din războiul nostru 1916 —1918	3,50
Ed. About. Căsătoriile la Paris (roman).	12,—
Blasco Ibanez. Oarda, Roman	15,—
Cosmin Radu. Români la Budapesta, Desrobitorii vol. I	15,—
Cosmin Radu. Români la Budapesta, în Capitala lui Bela-Kun, vol. II	15,—
Constantinescu. Schițe din Norvegia (impresii din călătorie	8,—
Constantinescu Elena. Povestiri născocite pentru copii.	16,—
Războiul nostru, cu o prefață de Octavian Goga	6,—
Duscian Dr. Un an și opt luni sub bolșevici 1918—1920)	13,—
Eminescu. Dela Nistru până la Tisa	4,—
Guyau Jean. Educație și Ereditate tradus de Ste- lian Constantinescu	8,—
Grünfeld Dr. Boalele venerice și sexuale	4,—
Herjeu C. N. General. Stadij și critici militare .	16,—
Feuillet. Romanul unui tânăr sărac, tradus . .	15,—
Hugo Victor. Notre Dame din Paris, vol. I și II, opere complete	24,—